

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

11^E JAARGANG

WOENSDAG 1 SEPTEMBER 1926

No. 557

INHOUD.

	Blz.	
ZWITSERSCH EN NEDERLANDSCH SPOORWEGVERSLAG 1925 II (Slot) door <i>Jhr. Ir. J. A. van Kretschmar van Veen</i>	766	
De Belasting-Ontwerpen Colijn-De Geer IV (Slot). De Weeldeverteringsbelasting door <i>Prof. Mr. M. W. F. Treub</i>	767	
De Landbouw in Groningen door <i>Dr. G. Minderhoud</i>	770	
Het vreemde Element in Nederlandsch-Indië door <i>Prof. Mr. H. Westra</i>	771	
Belastingvlucht door <i>Mr. Dr. C. Sleeswijk</i>	771	
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:		
De nieuwe Deviezenpolitiek van de Rijksbank door <i>Dr. F. H. Repelius</i>	772	
De plannen van Poincaré; de Schatkist; de Handelsbalans door <i>Prof. Bertrand Nogaro</i>	773	
Iets over Scheepsbouw en over de Assurantiemarkt door <i>L. J. Reid</i>	775	
AANTEKENINGEN:		
Bevolkingsrubber en arbeiderstekort in Djambi; de N. I. A. M.; de emigratiepolitiek der Ind. Regeering	775	
Kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam	776	
Drie jaren Oostenrijksche Nationale Bank	778	
INGEZONDEN STUKKEN:		
De Pandbrieven onzer Hypotheekbanken door <i>Mr. A. J. S. van Lier</i>	779	
BOEKAANKONDIGING:		
L. J. Vleming: De Tabakscultuur in Nederlandsch-Indië, bespr. door <i>Mr. H. J. Bool</i>	779	
MAANDDIJFERS:		
Emissies in Juli 1926	780	
Rijkspostspaarbank	780	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	780	
Postchèque en Girodienst	781	
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN 781-788		
Geldkoersen.	Bankstaten.	Goederenhandel.
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.	Verkeerswezen.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. II. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbuis; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. G. M. Verrijn Stuart.*
Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementenprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.*

31 AUGUSTUS 1926.

Bij het naderen van de maandwisseling werd het aanbod van geld op langen termijn nog iets meer terughoudend. De rente voor particulier disconto steeg daardoor reeds in het begin der week tot 2½ pCt. Geld bleef echter op dien prijs verder vrij ruim aangeboden, zoodat daarmee, ondanks een verdere stijging van

het particulier disconto in New York en vrij stijve geldkoersen in Londen, waarschijnlijk voorloopig het hoogste punt wel zal zijn bereikt. Ook de prolongatierente werd nog iets vaster, meestal werd 2¼ pCt. of 2½ à 3 pCt. genoteerd. Daarentegen bleef ook deze week callgeld nog zeer sterk aangeboden.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank blijkt de post binnenlandsche wissels met f 0,7 miljoen te zijn toegenomen. De beleeningen geven een vermindering van f 5,3 miljoen te zien. Het renteloos voorschot aan het Rijk steeg met f 10,6 miljoen.

De voorraad gouden munt en de zilvervoorraad daalden resp. met f 200.000 en f 300.000. De post papier op het buitenland vertoont een teruggang van f 1 miljoen, terwijl de diverse rekeningen onder het actief zich f 8 miljoen hooger stelden. De biljetten-circulatie noteert f 838 miljoen tegen f 810,6 miljoen op den vorigen weekstaat. De rekening-courantsaldi daalden met f 15,6 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo noteert f 3 miljoen lager dan verleden week. Het dekkingspercentage bedraagt 51.

* * *

De wisselmarkt was zeer stil. Het hoofdpunt was de onafhankelijke beweging van de Mark, die nu, daar de Rijksbank niet langer de aangeboden dollars tot den vastgestelden koers opnam, maar den handel erin geheel vrijgaf, voor het eerst haar eigen loopbaan ging inslaan. De koers steeg dientengevolge vrij snel tot 59,52, maar kon later, toen aan de ergste geldbehoefte van den ultimo was voldaan, weder tot 59,45 terugloopen. Dollars waren vast in verband met de vermindering van de geldruimte in New York. De koers steeg van 2,49⁷/₁₆ tot 2,49%. Ponden waren aanvankelijk eveneens vast, maar de voorbereiding voor den ultimo en het aanbod uit New York deed den koers later weder iets terugloopen. In franken ging bijzonder weinig om, de koersen waren echter zeer prijshoudend; flauw geopend op ca. 7,06 en 6,77 werd aan het einde der week weder 7,20 en 6,90 betaald. Hetzelfde gold ook voor Lires. Van de overige koersen valt alleen nog te vermelden een flauwe stemming aan het eind der week voor Madrid, waardoor de koers gisteren weder op 38,05 kwam, zoodat de geheele stijging van de vorige berichtsweek weder verloren ging.

LONDEN, 30 AUGUSTUS 1926.

Zooals verleden week was er gedurende de eerste paar dagen groote vraag naar geld, zoodat een klein bedrag van de Bank van Engeland geleend moest worden. In de laatste dagen der week werd de toestand veel gemakkelijker.

Treasury Bills noteerden 4¹¹/₁₆—²³/₃₂ en 3-maands wissels 4½, terwijl de vraag van buitenlandsche zijde steeds blijft voortduren.

De buitenlandsche wisselmarkt is erg stil. In verband met den vasteren Dollarkoers is de prijs van gilt edgedfondsen iets gemakkelijker geworden.

Dollars en Guldens sluiten op resp. 4,85½ en 12,11½.

ZWITSERSCH EN NEDERLANDSCH SPOORWEGVERSLAG 1925.

II (Slot.)

Na de behandeling der opbrengsten thans nog enkele beschouwingen over de uitgaven.

De Exploitatiekosten.

Het verloop hiervan was:

Zwitserland.			Nederland.			
	per K.M.	Expl. coëfficiënt		per K.M.	Expl. coëfficiënt	
f	f	%	f	f	%	
1921	170.959.000	59,320	96,59	194.126.000	53,104	99,95
1922	156.856.000	53,316	91,14	172.656.000	47,031	98,46
1923	130.123.000	44,230	70,78	150.790.000	41,024	93
1924	136.016.000	46,232	67,25	130.381.000	35,779	78,1
1925	138.036.000	46,919	71,53	121.155.000	33,324	74,48

Terwijl in Zwitserland in 1923 het laagste punt bereikt was en daarna weder een langzame stijging intrad, ziet men in Nederland nog een voortdurende vermindering. De laatste twee jaren zijn de kosten — ook het absolute cijfer — geringer dan in Zwitserland. Zoals reeds meer opgemerkt, zijn de cijfers onderling niet geheel vergelijkbaar, omdat de wijze van boeking ten laste van de exploitatierekening of ten laste der Winst- en Verliesrekening in beide administraties niet altijd dezelfde is.

Sedert 1921 bedroeg de daling in Zwitserland bijna f 33.000.000 of 19.3 pCt. en in Nederland bijna f 73.000.000 of 37.6 pCt. De opbrengst vermeerdeerde in die periode in Zwitserland met bijna f 16.000.000 of 9 pCt., terwijl zij in Nederland *verminderde* met f 32.000.000 of 16 pCt. Het betere bedrijfsresultaat in Nederland is dus uitsluitend te danken aan de besparingen op de exploitatiekosten.

Tegenover 1924 zijn de voornaamste verschillen in de onderdeelen der exploitatierekening:

	Zwitserland 1924		1925		Minder	Meer
	f	f	f	f		
Personeel . . .	105.063.000	106.142.000	—	1.079.000		
Brandstoffen .	12.213.000	9.530.000	2.683.000	—		
Electr. stroom .	5.518.000	6.232.000	—	714.000		
Onderh. bovenb.	6.593.000	7.306.000	—	713.000		
Onderh. roll.mat.	17.486.000	21.198.000	—	3.712.000		

In totaal f 2.020.000 *meer* of 1,49 %.

Het groote verschil bij onderhoud rollend materieel wordt verklaard door de aanzienlijke afschrijving wegens buitendienststelling, die in Zwitserland, anders dan in Nederland, ten laste der exploitatierekening wordt gebracht.

	Nederland 1924		1925		Minder	Meer
	f	f	f	f		
Personeel . . .	96.141.000	93.561.000	2.580.000	—		
Brandstoffen .	11.013.000	7.884.000	3.129.000	—		
Mater. bovenb.	4.125.000	3.189.000	936.000	—		
Onderh. roll.mat.	6.813.000	5.562.000	1.251.000	—		

In totaal f 9.226.000 *minder* of ruim 7 %.

Opmerkelijk is, dat in Zwitserland de uitgaven voor personeel blijven stijgen. Dit wordt toegeschreven aan de vermeerdere in verband met uitbreiding van den dienst en de periodieke loonsverhogingen. De getalsterkte vermeerdeerde met 249 man.

In Nederland daarentegen blijven de personeelkosten voortdurend dalen. De getalsterkte verminderde met 1870 man, niettegenstaande toch ook hier een uitbreiding van den dienst plaats vond. Onder de kosten is nog begrepen een groot bedrag aan wachgeld aan ontslagen personeel. Sedert 1921 verminderde het personeel in Nederland met niet minder dan 10.562 man, in Zwitserland met 4030. De sterkte was in 1925 in Zwitserland 34.396 man, in Nederland 40.516.

Wanneer men aanneemt, dat de personeelsterkte eenig verband dient te houden met den omvang van den treindienst, dan ziet men in Zwitserland 1.07 man per 1000 treinkilometer tegen 0.89 in Nederland. Om uit een dergelijke vergelijking een juiste conclusie te trekken, zouden velerlei factoren in aanmerking be-

hooren te worden genomen, maar men kan er toch wel een aanwijzing in zien, dat in Nederland op dit grootste onderdeel der exploitatie scherp wordt geteld. In beide landen zijn de personeeluitgaven ongeveer 77 pCt. der exploitatiekosten.

Bij de vermindering der uitgaven voor brandstoffen namen in Zwitserland de uitgaven voor electriciteit toe. De gemiddelde prijs der steenkolen daalde van f 26,30 tot f 22,40 per ton. In Nederland was de prijs voor tractiedoeleinden f 11,33 tegen f 15,66 in 1924.

Met de electrificatie was men in Zwitserland zoover gevorderd, dat ongeveer $\frac{1}{2}$ van den dienst electricisch werd uitgevoerd. Nog steeds wordt van een beter gebruik der elektrische centrales een verlaging der kosten verwacht. In het verslag komt het volgende staatje voor, dat ik ook het vorige jaar met eenige opmerkingen overnam.

Kosten per treinkilometer in centimes.

	stoombedrijf centimes	electrisch bedrijf centimes
Brandstof v. locomotieven	88.33	
Electrische stroom		107.12
Onderh. locomotieven en tenders	105.41	
„ electr. motormaterieel		42.60
	193.74	149.72
tegen in 1924	166.58	182.04

Hieruit zou een zeer gunstige wending blijken voor het electricisch bedrijf, dat nu voor 't eerst goedkooper is dan stoomtractie. Men moet echter in aanmerking nemen, dat onder het bedrag voor onderhoud locomotieven, de afschrijving wegens buitendienststelling is begrepen, welke uiteraard bij het nieuwe electricische materieel nog niet voorkwam. Laat men die afschrijving, die juist in 1925 bijzonder hoog was, er buiten, dan wordt het totaal voor het stoombedrijf teruggebracht tot 136.45 centimes. Het vorige jaar ¹⁾ gaf ik de redenen op waarom slechts op den duur een juist oordeel zal kunnen worden gevormd, doch wel blijkt reeds nu, dat de stroomkosten zich in dalende richting bewegen:

	Stroomverbruik voor tractie K.W.U.	Kosten francs	per K.W.U. centimes
1924	132.448.981	11.035.314	8.33
1925	177.284.134	12.463.895	7.03

De kosten, die voor electriciteit worden opgegeven, omvatten de levering van den stroom bij het verlaten der centrale, benevens rente en afschrijving, exploitatie en onderhoud van de leidingen en de onderstations.

De kapitaaluitgaven in Zwitserland bedroegen per saldo bijna f 52.000.000, waarvan pl.m. f 20.000.000 voor electrificatie en pl.m. f 18.000.000 voor rollend materieel. Bij de Nederlandsche Spoorwegen waren de kapitaaluitgaven ruim f 27.000.000, waarvan echter ruim f 11.000.000 diende voor den aankoop van eigendommen en materieel van spoorwegen, die bij de Maatschappijen in exploitatie waren, zoodat de kosten daarvan reeds op andere wijze werden gedragen. Door deze transacties, alsmede door de conversie en aflossing van leeningen, was het gezamenlijk bedrag aan huren en uitkeeringen voor gebruik van spoorwegen en materieel en interest per saldo ruim f 2.000.000 lager dan het jaar tevoren.

* * *

Hierboven werd melding gemaakt van de wijzigingen, die de bedrijfsrekening der Nederlandsche Spoorwegen in 1925 onderging ten gevolge van een nieuwe overeenkomst met den Staat. Het is hier de plaats daarvan iets meer te zeggen.

Nu sedert 1921 de spoorwegen feitelijk — door de dividendgarantie — voor rekening van den Staat worden geëxploiteerd, was het mogelijk sommige gevolgen van de spoorwegovereenkomsten van 1890, die de spoorwegrekening onzuiver maakten, te doen op-

¹⁾ Op p. 801 in het No. van 16 Sept. 1925.

houden. Daartoe behoorde in de eerste plaats het gratis diensten bewijzen aan den Staat en wel als voornaamste het kosteloos vervoer van de brievenpost. Sedert 1 Januari 1925 wordt daarvoor een vergoeding gegeven, die geacht wordt, de kosten te dekken. Van de op deze wijze verkregen vermeerdering van opbrengst werd gebruik gemaakt, om de afschrijvingen op een juister basis te regelen. Bij de overeenkomsten van 1890 werd aangenomen, dat de Spoorwegen eigendom van den Staat waren en in huur aan de Maatschappijen waren gegeven. Bij goed onderhoud kon gezorgd worden, dat zij bleven in een toestand, waarin bij voortdoring aan hunne bestemming kan worden voldaan; slechts op het rollend materieel was een jaarlijksche afschrijving voorgeschreven van 1½ pCt. op de aanschaffingswaarde, benevens de restant boekwaarde van het buiten dienst gestelde. Exploitatierichtingen werden afgeschreven bij buitendienststelling, terwijl overigens van den spoorweg (aardenbaan, kunstwerken en gebouwen) bij buitendienststelling zonder vervanging slechts de afbraakwaarde werd afgevoerd. De Maatschappijen hadden er voor zich zelf geen belang bij meer af te schrijven dan waartoe zij bij overeenkomst verplicht waren, omdat, bij voldoende onderhoud en de voorgeschreven afschrijvingen, de naastingsprijs haar voor kapitaalverlies vrijwaarde en zij bij onvoldoende bedrijfsresultaten zelve de naasting konden verlangen. Was afschrijving op den Spoorweg noodig, dan bleef die voor rekening van den Staat als eigenaar; in de amortisatie van Staatsleeningen uit gewone middelen, mag inderdaad voor een deel afschrijving ook op het spoorwegkapitaal worden gezien, zij het ook dat dit niet was doelbewust en zonder systeem.

Door de overeenkomsten van 1920 hebben die naastingsbepalingen haar kracht verloren; de belangen van eigenaar en exploitant zouden niet langer gescheiden zijn en de gelegenheid ontstond om het spoorwegbedrijf op een zuiver commercieele basis te vestigen. Daartoe werden bij overeenkomst nieuwe bepalingen gemaakt voor het aanleggen van afschrijvingsrekeningen voor rollend materieel en exploitatierichtingen en van vernieuwingsrekeningen voor gebouwen en kunstwerken.

Rekening houdende met den vermoedelijken gemiddelden levensduur der verschillende onderdeelen van den spoorweg, werden de volgende afschrijvingspercentages vastgesteld en in de rekening van 1925 toegepast:

2½ pCt. van de locomotieven en motoren van elektrische en andere rijtuigen;

2 pCt. van de rijtuigen en wagens;

2½ pCt. van de exploitatierichtingen, en

0.66 pCt. van den spoorweg, voor een vernieuwingsrekening van gebouwen en kunstwerken.

Het zal wel geen betoog behoeven, dat hiermede niet het laatste woord is gesproken op het stuk van zuivering der kapitaalrekening en dat gunstige resultaten van het bedrijf zullen moeten worden aangewend om zich door reserveeringen tegen toekomstige waardeverminderingen en verliezen sterker te wapenen. Daarbij zal ook aandacht zijn te schenken aan de vermindering der draagkracht van het bedrijf als gevolg van het optreden van concurrente vervoermiddelen te land, te water en in de lucht, waartoe de snelle technische ontwikkeling van den benzinemotor de mogelijkheid heeft geschapen. VAN KRETSCHMAR.

Hilversum, Augustus 1926.

DE BELASTINGONTWERPEN COLIJN-DE GEER.

IV (Slot).

De Weeldeverteringsbelasting.

Na de klacht over de officieele taalverknoeiing, welke ik aan het slot van mijn vorig artikel uitte, kom ik tot de „weeldeverteringsbelasting” zelve. De heer Colijn stelde voor, de uitgaven, die onder de niet of minder noodzakelijke zijn te rangschikken, te tref-

fen met een zegelrecht op den omzet der artikelen, wier aankoop hij als een weeldeuitgaaf opvatte, en waaronder hij de verteringen in hotels en koffiehuisen begreep. De heer De Geer maakt daarin, afgezien van ondergeschikte punten, twee wijzigingen.

Hij stelt voor de belasting op den aankoop van weeldeartikelen niet in de zegelwet op te nemen, maar er een afzonderlijke heffing van te maken en deze te doen bij de bron, namelijk „bij levering hier te lande aan een koper, door hen die de goederen hier te lande vervaardigen, bereiden of bewerken”. De goederen, die onder de wet zullen vallen, zijn aangewezen in een daarbij behoorende tabel. Als complement van de heffing worden die goederen bij invoer met een bijzonder invoerrecht getroffen.

Het al of niet brengen van de voorgestelde heffing onder de zegelwet is een bijzaak, die wij kunnen laten rusten. Overigens is de verandering in tweërlei opzicht een verbetering. De lijst der onder de belasting vallende goederen is in het nieuwe ontwerp verkleind, wat de toepassing vergemakkelijkt, of: wil men, minder moeilijk maakt. Voorts zal heffing bij de bron den tusschen- en den kleinhandel van tal van lastige formaliteiten ontslaan.

De bezwaren tegen de tabel der te belasten goederen zijn intusschen door de verkleining van het aantal artikelen wel verminderd, maar allerminst vervallen. Zelfs afgezien ervan, dat verschillende der goederen, die de tabel bevat, ook of voornamelijk in bedrijven worden gebruikt, komt hier het algemeene bezwaar, waarop ik in mijn vorig artikel wees, sterk naar voren. De lijst der te belasten artikelen is nu wel korter, maar als gevolg daarvan ook onlogischer geworden. Een eenvoudige damesmantel met een goedkoop bontkraag zal nu met 10 of bij invoer extra met 12 pCt. worden belast. Een zijden luxe japon, die misschien vier- of vijfmaal zooveel kost, gaat vrijuit. En zou een met goedkoop bont gevoerde jas in ons klimaat voor een aantal personen, als koetsiers en chauffeurs, weelde zijn? Wel niemand, die het zal willen beweren. Aardewerk voor huishoudelijk gebruik is volgens het ontwerp weelde, zoodra het is opengewerkt of onder het glazuur is gekleurd. Deskundigen hebben er reeds op gewezen, dat er goedkoop opengewerkt en duur glad en ongekleurd aardewerk voor huiselijk gebruik wordt gemaakt. Welke borden en serviezen worden verkozen, is grootendeels een kwestie van smaak. Op het platteland en in de huizen der kleine luiden zal men bij voorkeur gebloemd aardewerk vinden. Onder de „betere standen” veel meer glad en ongekleurd tafelservies voor dagelijksch gebruik. Alle lederen schoenen, die niet zwart van kleur zijn, worden luxe artikelen; maar ter zake kundigen weten ons alweer te vertellen, dat er goedkope bruine en dure zwarte lederen schoenen worden vervaardigd. Het dragen van een bruinen schoen is op zichzelf nog geen weelde. Met evenveel recht als hier onderscheid wordt gemaakt tusschen de zwarte en de bruine schoenen zou men bij de wet kunnen decreeteeren, dat een bruine koe meer melk geeft dan een zwarte.

Het is niet noodig de lijst nog verder onder de loupe te nemen. In verschillende adressen werd dit reeds gedaan. Vrijwel geen enkel van de onderdeelen, waaruit zij bestaat, is tegen critiek bestand. Gaat men een vergelijking maken tusschen de wèl en de niet belaste goederen, dan wordt het nog erger. Welke wijzigingen men ook in de tabel zou willen brengen; het zou niet anders worden. Deze bezwaren gaan dan ook niet tegen dit speciale ontwerp, zij zouden, mutatis mutandis, gelden voor elke poging, om langs dezen weg de weeldeuitgaven te treffen.

Bovendien is het in het stelsel van het ontwerp noodzakelijk complement, dat de in de lijst opgenomen goederen bij invoer met een bijzonder recht worden getroffen, lang niet zonder bedenking. Ik heb hierbij niet alleen en niet in de eerste plaats op het oog de protectie, die aan de binnenlandsche nijverheid zou worden verleend door het voorstel tegenover

de 10 procent heffing van binnenslands vervaardigde goederen een extra-invoerrecht voor de in de tabel voorkomende goederen te heffen van 12 pCt. Dit zou het invoerrecht op die artikelen brengen op 20 pCt. Het is niet twijfelachtig, dat zulk een hoog invoerrecht belemmerend zou werken op den invoer zelf. Ik stip dit hier voorloopig slechts aan. Zoo aanstonds ga ik, na ook de belasting op het hotel- en koffiehuisbedrijf te hebben besproken, nader op den invloed in, dien de nieuwe belastingen op het zakenleven hebben zullen.

Hiermede ben ik aangeland bij het ontwerp tot aanvulling van de zegelwet met een hoofdstuk „Van het zegelrecht van stukken, waarbij kwijting wordt gegeven voor de kosten van verblijf en van verteringen in hotels, eethuizen en dergelijke inrichtingen”. Dit recht zal 10 pCt. beloopt over het betaalde of verrekende bedrag.

De heer De Geer heeft na kennisneming van de bezwaren tegen het voorstel van zijn ambtsvoorganger geopperd, erkend, dat het verblijf in een hotel of pension voor velen niet een kenmerk van weelde is. Hij stelt daarom voor, dat de goedkoopere hotels en pensions en de verteringen in de goedkoopere koffiehuisen vrij zullen blijven van de belasting. Het denkbeeld verdient alweer toejuicing. Maar de uitvoering?

Hotels, die *gemiddeld* niet meer berekenen dan f 2,50 per nacht zonder of f 3,25 met ontbijt, en pensions, die in totaal niet meer vragen dan *gemiddeld* f 35 per week zullen niet onder de belasting vallen. Eveneens zal dit het geval zijn met restaurants, die niet meer rekenen dan f 1,50 per maaltijd, en met koffiehuisen, „waar het bedrijf hoofdzakelijk is beperkt tot het schenken van dranken” tegen niet meer dan 25 cent per kop of glas.

Technisch is de regeling van deze vrijstellingen al heel weinig gelukkig. Alleen die voor de restaurants is duidelijk. Waar de vrijstelling, zooals bij hotels en pensions, afhankelijk is van *gemiddelde* prijzen, of, zooals bij de koffiehuisen, van het, *hoofdzakelijk*, schenken van goedkoopere dranken, zal zij aanleiding geven tot allerlei verschillen tusschen de belasting-administratie en de betrokkenen, en tot tal van onvermijdelijk willekeurige beslissingen. En hoe zal het gaan met de koffiehuisen, waar in den regel slechts koffie, bier en jenever worden geschonken? Als er in zulk een koffiehuis nu en dan ook eens een glas port, of sherry wordt gedronken, zal dit aan de vrijstelling geen afbreuk doen. Waarschijnlijk zal het de bedoeling zijn, dat men er ook een broodje met vleesch, ham of kaas mag verstrekken. Ook een croquetje of een pasteitje? Zoo neen, dan is het plagerij, en zoo ja: waar is dan de grens? Zal het geoorloofd zijn heele maaltijden te geven, mits deze maar niet meer kosten dan f 1,50? En wat zal het gevolg zijn, als er zoo nu en dan een flesch wijn of zelfs een flesch champagne bij wordt verstrekt?

Dit brengt mij van zelf tot het hoofdbezwaar tegen de voorgestelde vrijstelling. Stelt men haar te laag, gelijk de heer Colijn deed, dan belast men verschillende verteringen, die allerminst uit weelde geschieden als luxe-uitgaven. Stelt men haar hooger, dan maakt men een onderscheid tusschen de verschillende klassen van hotels enz., dat in de practijk tot allerlei onbillikheden, zoo niet tot geknoei aanleiding zal geven. Om bij de hotels te blijven; deze hebben alle goedkoopere en duurere kamers. De gasten, die een duurere kamer in een goedkoop hotel betrekken, zullen, ook als zij er groote verteringen maken, buiten de belasting vallen. De gasten, die een kamer van minder dan f 2,50 in een beter hotel bewonen, zullen 10 pCt. belasting moeten betalen, ook al leven zij er zeer sober.

Men meene niet, dat dit uitzonderingsgevallen zijn. Allen, die in de gelegenheid zijn geweest van dergelijke dingen wat te zien, zullen het er wel over eens zijn, dat bezoekers van kleine hotels, die niet gewend

zijn te reizen, als zij eenige dagen uit zijn, geneigd zijn het „ervan te nemen” en groote, soms relatief exorbitante, verteringen te maken. Dat is vaak bedenkelijker dan weelde alleen, maar toch zullen slemp-partijen vrij blijven, als zij maar in een klein hotel plaats hebben.

En is het voorts niet onbillijk, dat de hotels, die boven de grens van de belastbaarheid vallen, hun gasten 10 pCt. zullen moeten laten betalen voor kamers van minder dan f 2,50, en de hotels, die er onder zijn, voor de kamers van meer dan dat bedrag niets zullen behoeven te berekenen voor de belasting? Waar blijft bij zulk een regeling het uitgangspunt van de belasting der „weeldevertering”?

* * *

Doch nu de belasting zelve. Is zij een geschikt middel tot belasting en indirect tot beperking der weeldeuitgaven? Zal zij meer voor- dan nadeel toebrengen niet alleen aan de algemeene volkswelvaart maar ook aan de schatkist zelve? En indien deze vragen in het algemeen bevestigend moesten worden beantwoord, is het dan thans het geschikte oogenblik om haar in te voeren?

Ik wil beginnen met de eerste vraag. Als onderdeel van een eenigszins algemeene belasting op dergelijke uitgaven kan zij, afgezien een oogenblik van het bedrag, waartoe zij in de voorstellen der beide ministers wordt opgevoerd, in aanmerking komen. Als zoodanig is zij dan ook door haar ontwerpers bedoeld. Na het ongunstig onthaal, dat de „weeldeverteringsbelasting” blijkbaar bij de Commissie van voorbereiding uit de Kamer heeft gevonden, is het intusschen zeer waarschijnlijk, dat het ontwerp tot heffing ervan het Staatsblad niet halen zal. Men zal derhalve de hotel- en koffiehuisbelasting als op zichzelf staande hebben te beoordeelen.

Tot het nevendoeel, de beperking der weeldeuitgaven, zal zij zeker niet bijdragen. Haar indirecte werking in de richting der bevordering van sparen en kapitaliseeren is nihil. Maar nu haar hoofddoel, de schatkist schadeloos te stellen voor het verlies, dat deze lijden zal door de vermindering van sommige directe belastingen. Hiermede is het niet te best gesteld. Mocht de heffing tot haar voorgestelde hoogte inderdaad ingevoerd worden, dan zal zij, voor zoover zij op de hotelbezoekers drukt, niet veel anders tot gevolg hebben, dan dat de gasten, die niet in Nederlandsche hotels hun intrek nemen *moeten*, de dure logeergelegenheden hier te lande zooveel mogelijk zullen vermijden. Voor zoover zij deze uitwerking heeft, zal het op de opbrengst uiteraard een nadeelig effect hebben. Men vergete hierbij niet, dat reeds nu niet alleen het vreemdelingenbezoek lijdt onder de duurte van een verblijf in ons land, maar dat een groot deel onzer landgenooten om dezelfde reden voor de zomervacantie aan buitenlandsche hotels en pensions de voorkeur geeft.

De belasting zal dus niet de weeldevertering trefpen, maar juist op hen drukken; die zich niet de weelde veroorloven kunnen naar het buitenland te gaan. Voor slechts een heel klein deel zal zij neerkomen op de hoofden der plezierreizigers. Voor het overgrote deel zal zij worden betaald door reizigers, die voor hun zaken korteren of langeren tijd in onze hotels verblijven moeten. Dat is toch wel niet de categorie der „weeldeverteerders”, die de Minister in hun beurs wil tasten.

Voorts is er nog een andere categorie van langdurige hotel- of pensionbezoekers, die er evenmin uit weelde verblijven. In de meeste hotels vindt men onder de blijvers veel oude menschen, vooral dames, die waarschijnlijk in den regel wegens het dienstbodenvraagstuk aan het leven in een hotel de voorkeur geven boven het bewonen van een eigen huis. Volstrekt niet alleen de kleinere hotels kennen deze categorie van gasten. Er zou aanleiding zijn deze groep van hotelbewoners ongeveer evenveel te laten beta-

len, als zij, één eigen huis bewonend, in de personeele belasting zou hebben bij te dragen. Maar zeker niet, om, zooals voorgesteld wordt, haar twee- of driemaal zoo zwaar te treffen.

Mocht men, om aan deze bezwaren eenigszins tegemoet te komen, de belasting tot bijv. 3 pCt. verminderen, dan vervalt men in een ander euvel. De controle op de heffing zal zoowel aan den fiscus als aan de hotel- en koffiehuishouders heel wat administratief werk geven. Er moeten speciale registers worden bijgehouden en voor elke vertering zal een kwitantie op naam of een „bon” moeten worden uitgegeven. Die administratieve rompslomp is voor koffiehuiszou en buffetten in schouwburg en dergelijke op drukke uren niet uit te voeren, wat de wet ook moge bepalen. De practijk zal spoedig genoeg uitwijzen, dat de eisch van het afgeven van een „bon” voor elke vertering in een aantal gevallen niet is vol te houden. De fiscus zal dan, tenzij hij er zich bij neerlegt, dat de belasting schromelijk zal worden ontloken, andere controlemaatregelen moeten bedenken en aan de koffiehuishouders opleggen.

Dit is bij elke hoogte der heffing een groot bezwaar, doch naarmate de belasting lager wordt gesteld, wordt de verhouding tusschen opbrengst en controlekosten ongunstiger. Zelfs bij een heffing van 10 pCt. zullen die kosten in vergelijking tot de opbrengst hoog zijn; wordt de belasting tot bijv. 3 pCt. teruggebracht, dan is te voorzien, dat de controlekosten 50 pCt. of meer van de opbrengst zullen belooopen. Het gaat hierbij niet alleen om de kosten voor de schatkist zelve, maar ook om die voor hen, bij wie de belasting wordt geïnd. Een belasting, die dezen dwingt hoven hetgeen zij hebben af te dragen, nog aanmerkelijke kosten te maken, is daardoor alleen reeds veroordeeld, ook al zouden deze tusschenpersonen tusschen het te treffen publiek en den fiscus die kosten grotendeels op de bezoekers hunner instellingen kunnen verhalen. Alles bijeengenomen, is de hotel- en koffiehuisbelasting als middel om weeldeuitgaven te treffen zoo al niet totaal ongeschikt toch weinig geschikt.

De Minister van Financiën zou goed hebben gedaan zich te spiegelen aan het voorbeeld van Duitschland, dat in het tijdperk van grooten financiëleen nood, bij het wegzakken van de valuta, tot een overeenkomstige heffing kwam, als hier thans wordt voorgesteld, doch haar nu reeds tot 1 pCt. heeft teruggebracht en er ernstig over denkt, haar geheel op te heffen.

En nu de tweede der zoeven gestelde vragen: zal de belasting meer voordeel dan nadeel toebrengen niet alleen aan de algemeene volkswelvaart maar ook aan de schatkist zelve?

Zoeven sprak ik alleen over het directe gevolg van de heffing voor de schatkist. Hoe groot de opbrengst zijn zal, is in de verste verte niet te ramen. Maar dat er een opbrengst zijn zal, is niet te miskennen. Wat zal echter het indirecte gevolg ook voor den fiscus zijn?

Ons land heeft ook onder normale omstandigheden den roep van een duur land te zijn. Niet geheel ten onrechte. Dit is voor het trekken van vreemdelingen hierheen een „drawback”. Alles wat die duurte voor de vreemdelingen verhoogt, vergroot ook deze hindernis. Nu meene men niet, dat dit alleen voor de hotelhouders en exploitanten van verkeersmiddelen van belang is. Een opgewekt vreemdelingenverkeer geeft aan een aantal neringdoenden voordeel. Bijna iedere vreemdeling doet in het land, waar hij tijdelijk verblijft, enige inkoop. Hoe groot het bedrag daarvan gemiddeld is, onttrekt zich aan elke schatting, maar dat het in totaal een niet onbeteekenende som beloopt, is wel zeker.

De geheele handeldrijvende middenstand heeft belang bij een flink vreemdelingenverkeer. Maar die groep der bevolking niet alleen. Vooral in den tegenwoordigen tijd, nu zooveel oude relaties zijn verbro-

ken, zoekt men overal nieuwe connecties, zoowel voor het afzetten als voor het inslaan van goederen. Dat vestigen van nieuwe relaties gaat wel voor een goed deel schriftelijk, maar heel dikwijls zien de zakenlieden zich gedrongen of gedwongen, er persoonlijk op uit te gaan. Nu speelt de duurte van het bereizen van een bepaald land hierbij wel geen hoofdrol, maar als de kansen overigens gelijk zijn, zal de buitenlander, die niet uit weelde of voor zijn plezier op reis gaat, liever in een goedkoop dan in een duur land zijn geluk beproeven. Vandaar, dat het niet in het belang van handel en verkeer zijn kan, wanneer de Regeering het voor den vreemden zakenman hier te lande nog duurder maakt dan het er reeds is.

Voorts gebeurt het aan iederen man van zaken, dat hij, voor zijn plezier op reis zijnde, getroffen wordt door hetgeen hij in het land, waar hij gekomen is om uit te rusten, toevallig belangrijks opmerkt voor zijn bedrijf. En hoe dikwijls worden niet op reis zoowel vriendschaps- als zakenbanden aangeknoopt, waaraan men bij het instappen in den trein niet dacht. Ook het zakenleven is niet zoo simplistisch als veleu het zich voorstellen.

Het zou overdreven zijn te beweren, dat de voorgestelde hotelbelasting, indien zij mocht worden ingevoerd, aan dit een en ander een onherstelbare afbreuk zal doen. Maar ongetwijfeld zal zij aan het vreemdelingenverkeer schade doen, en op het herstel van verschillende thans kwijnende bedrijven belemmerend inwerken. Ook op dit gebied is er, zooals ik als voorzitter van de Algemeene Nederlandsche Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer in de gelegenheid was van nabij te zien, heel wat concurrentie tusschen de verschillende landen van Europa. Men kan ervan op aan, dat op dit terrein concurrerende instellingen elders niet zullen nalaten, het verdurend effect van de hotelbelasting hier te lande nog groter voor te stellen dan het in werkelijkheid is.

Dit brengt mij tot de derde der boven gestelde vragen. Aangenomen, dat tegen de hotel- en koffiehuisbelasting in het algemeen geen overwegende bezwaren golden, zou het dan het geschikte oogenblik zijn om haar in te voeren? Het antwoord hierop kan kort zijn. Er is moeilijk een ongeschikter oogenblik denkbaar.

Hierbij denk ik niet alleen aan de hooge valuta hier en den lagen stand van het ruilmiddel in België en Frankrijk. Dit verschil jaagt dit jaar een groot deel onzer eigen landgenooten, die anders in den zomer in de een of andere plaats in Gelderland of in een onzer badplaatsen hun vakantie doorbrengen, naar Frankrijk en vooral naar België. Voor het hotelbedrijf, dat het voornamelijk van den zomer hebben moet, is het dientengevolge dit jaar toch al bijzonder slecht. Op zulk een moment worden alle nieuwe lasten dubbel zwaar gevoeld. Maar er is een veel verder strekkende overweging, die de voorgestelde verplaatsing van belastingdruk thans al buitengemeen ongeraden maakt.

Uitgangspunt van het deel der belastingherziening, dat den gewonen dienst van 's Rijks financiën raakt, is: door vermindering van de belemmering, welke de hooge directe belastingen voor de kapitaalvorming opleveren, den kapitaal aanwas te bevorderen. Dit is uiteraard geen einddoel. Niet om de kapitaalvermeerdering zelve is het den Minister te doen; de bevordering van het zakenleven, de verbetering van den algemeenen economischen toestand is het einddoel der beoogde verplaatsing van belastingdruk. Dit doel is, zooals ik in de eerste artikelen uitvoerig uiteenzette, niet slechts sympathiek; de tegenwoordige toestand is inderdaad van dien aard, dat er ter verheffing van het economisch leven uit de malaise, waarin het zich ook hier te lande sedert den oorlog bevindt, met kracht naar een vergroting van het Nederlandsche kapitaal moet worden gestreefd, die althans gelijken tred houdt met de toeneming der bevolking. Wat evenwel te zeggen van een geneesmiddel, dat

tot de bevordering van de kapitaalvorming slechts weinig zal bijdragen, en rechtstreeks en onmiddellijk op een groot deel van het zakenleven hier te lande storend zal inwerken? Dit kan geen verbetering brengen, doch zal onvermijdelijk den toestand nog verergeren. Ook de schatkist zal daarvan den terugslag ondervinden. Daarom is deze poging, om door verplaatsing van belastingdruk verlichting te brengen, hoe goed zij ook moge zijn bedoeld, onder de tegenwoordige omstandigheden al zoo ongeschikt mogelijk. Mocht zij door de Staten-Generaal worden gesanctionneerd, dan zal het geneesmiddel erger dan de kwaal blijken te wezen.

De Kamer neme de vermindering van belasting, die het leeningsfonds dragen kan, aan. Zij trachte den Minister ertoe te brengen, zijn overige herzieningsvoorstellen terug te nemen; en, mocht Z.E. daartoe niet bereid zijn, dan onthoude zij er haar goedkeuring aan. En daarevens dringe zij er met klem op aan, dat, ernstiger dan tot nog toe, op 's Rijks diensten worde bezuinigd.

TREUB.

DE LANDBOUW IN GRONINGEN.

De groote landbouwcrisis, die van omstreeks 1880 tot het einde der vorige eeuw heeft geduurd, is in Groningen in menig opzicht op andere wijze overwonnen dan in de andere provinciën.

De invoering van den *kunstmest* heeft hier zeer spoedig een groote vlucht genomen en het mogelijk gemaakt, dat de rol van den stalmest in het bedrijf tot een uiterst bescheidene werd teruggebracht.

Het uitvloeisel hiervan was weer, dat, naarmate het gebruik van kunstmest toenam, het stroo voor andere doeleinden dan de stalmestbereiding beschikbaar kwam. De kunstmest stelde de boeren bovendien in staat om zwaardere gewassen te telen, die meer stroo per H.A. opleverden.

Door het steeds grooter wordende quantum stroo, dat voor verkoop van de boerderij beschikbaar kwam, kon regelmatig uitbreiding worden gegeven aan een industrie, die sedert 1867 in ons land was ingevoerd, nl. de stroocartonindustrie.

Het stroocarton wordt voor plm. 90 pCt. geëxporteerd en van den export gaat 80 á 90 pCt. naar Engeland.

Doordat de Engelsche industrieën, die het stroocarton als verpakkingsmateriaal gebruiken, zich eveneens in den loop dezer eeuw krachtig hebben ontwikkeld, is er voldoende vraag naar carton gebleven om het stroo-overschot regelmatig tot carton te kunnen verwerken.

Onze export van carton bedroeg in

1890	33977	ton	van	1000	KG.
1900	70789	"	"	"	"
1910	159845	"	"	"	"
1925	203480	"	"	"	"

Men mag aannemen, dat de productie ruim zoo sterk is gestegen als de export.

Tegenover 7 fabrieken in 1890 treffen wij er thans 18 aan. Daaruit volgt, dat niet alleen het aantal fabrieken, doch meer nog de capaciteit per fabriek is toegenomen.

De gezamenlijke cartonfabrieken, alle gevestigd in de provincie Groningen, kunnen thans circa 300 miljoen KG. stroo per jaar verwerken. De laatste jaren bedroeg de strooprijs ruim f 25.— per 1000 KG., zoodat de cartonindustrie jaarlijks meer dan 7½ mill. gulden voor stroo uitbetaalt.

Tot 1898 waren de cartonfabrieken uitsluitend in handen van industrieelen.

In dat jaar werd door een 75-tal landbouwers een coöperatieve cartonfabriek gesticht, die door haar gunstige resultaten spoedig door andere coöperatieve werd gevolgd.

Thans bedraagt de gezamenlijke jaar-capaciteit der 18 fabrieken bijna 250.000 ton carton, waarvan $\frac{3}{5}$ deel door coöperatieve fabrieken wordt gefabriceerd.

De geregelde loonende afzet, die de Groninger boer voor zijn stroo had, is een belangrijke factor geweest voor de handhaving van de graanteelt in de provincie Groningen.

Uit een landbouw-technisch oogpunt is een zoo sterke graanteelt, als men in 't begin dezer eeuw in Groningen vond, niet zonder bedenking.

Voor een maximale opbrengst eischt de bodem toch voortdurende afwisseling van gewassen, terwijl het hier zeer gewoon was tweemaal en soms driemaal na elkaar op hetzelfde perceel granen te verbouwen,

Dit bracht tevens als bezwaar een slechte werkverdeling in de verschillende deelen van het jaar mede, met een heel korte periode van zeer groote drukte. Voor goede arbeidsverhoudingen is dit niet gewenscht.

Een eenzijdig graantelend bedrijf heeft bovendien risico's zoowel bij de productie als bij den afzet der producten, die een meer veelzijdig bedrijf in veel mindere mate heeft.

Het is dan ook geen wonder, dat de Groninger landbouwers zich meermalen hebben afgevraagd, of het niet gewenscht was het voorbeeld te volgen van hun collega's in het Zuid-Westen van ons land en een gedeelte van de graangewassen te vervangen door hakvruchten, speciaal door suikerbieten.

In Zeeland en Brabant heeft de teelt van suikerbieten na 1870 spoedig een vrij groote vlucht genomen. Doch daar kwam de biet in de plaats van de meekrap, waarvan de daar reeds sedert eeuwen veelbetekenende cultuur door de mogelijkheid om de kleurstof, waarvoor zij als grondstof diende, langs anderen weg te bereiden, moest verdwijnen.

Meekrap en suikerbiet vertoonen in de cultuur meerdere punten van overeenkomst. Zonder bezwaar kon daarom in het Zuiden de suikerbiet de plaats van de meekrap in de vruchtopvolging innemen.

In Groningen moest de suikerbiet, echter een graan-gewas verdringen. De noodzakelijke verandering in het bedrijf was hier bij invoering der bietenteelt veel grooter. Daarenboven vond de graanteelt krachtigen steun in de cartonindustrie, terwijl, zoolang in het Noorden geen suikerfabriek was, de kosten van het vervoer der bieten naar de fabriek in Brabant veel te hoog waren.

De aan de invoering der teelt op eenigszins betekenende schaal verbonden bezwaren waren dan ook zoo groot, dat het tot 1896 heeft geduurd eer in 't Noorden een beetwortelsuikerfabriek kon verrijzen.

Deze te Vierverlaten gebouwde fabriek kocht de bieten op een contract, waarbij den verbouwers een aandeel in de winst was gewaarborgd.

Zij heeft het mogelijk gemaakt, dat de bietencultuur in Groningen en Friesland zich langzamerhand uitbreidde.

Het heeft tot 1914 geduurd voor er voldoende grondstof voor een tweede suikerfabriek werd verbouwd. Onder leiding van eenige zeer optimistische landbouwers is in dat jaar te Groningen een coöperatieve suikerfabriek gesticht, waarvan de vermalingscapaciteit in weinige jaren is opgevoerd tot 3 miljoen KG. bieten per etmaal.

Bovendien is door deze coöperatie, in samenwerking met de Centrale Suikermaatschappij, in 1921 te Franeker een derde fabriek gesticht.

Te zamen kunnen deze fabrieken thans ruimschoots 400 mill. KG. bieten per campagne verwerken. Dit vermogen is grooter dan bij den tegenwoordigen omvang van de teelt noodzakelijk is.

Voor de komende campagne zijn toch voor de drie fabrieken slechts 11.000 H.A. uitgezaaid, waarvan de opbrengst op weinig hooger dan 300 mill. KG. mag worden geraamd.

De in de laatste jaren sterk gedaalde suikerprijzen werken den verbouw van suikerbieten uiteraard niet in de hand. De achteruitgang van de verbouwde oppervlakte zou ongetwijfeld nog sterker zijn geweest,

indien aan een wortelgewas in de vruchtopvolging niet zulk een sterke behoefte had bestaan.

Daarnaast hebben vele landbouwers, vooral in het Westen en Noorden der provincie Groningen, den verbouw van bieten leeren waardeeren, omdat zij in de afgesneden koppen en in het loof een zeer waardevol veevoeder hebben leeren kennen. Loof en koppen worden in den herfst geënsileerd en vormen gedurende den geheelen winter een uitnemend voeder voor het rundvee en zelfs voor de paarden.

Wij wezen er boven op, dat het algemeen gebruik van kunstmest het houden van vee om den mest overbodig maakte. De goede zuivelprijzen en de vooral in navolging van Friesland sedert 1900 zich ontwikkelende zuivelindustrie hebben echter de melkerij goed loonend gemaakt. Vandaar dat vele landbouwers, die vroeger vee hielden, terwille van den mest, langzamerhand meer aandacht aan het fokken en houden van melkvee zijn gaan schenken. Bij de voeding wordt nu van het geënsileerde bietenloof een dankbaar gebruik gemaakt. En zoo vormt de zuivelindustrie indirect een niet onbelangrijken steun voor de beetwortelsuikerindustrie.

In het Oosten der prov. Groningen is het zeer bezwaarlijk om aan de teelt van suikerbieten een ruime toepassing te geven. Daar toch zijn slechts weinig kanalen en verharde wegen aanwezig, zoodat het vervoer van de suikerbieten er veelal op groote bezwaren stuit.

In dit gebied heeft men dan ook ter meerdere afwisseling in de vruchtopvolging in vrij sterke mate zijn toevlucht genomen tot den verbouw van handsgewassen als: kanariezaad, geel mosterdzaad, karwijzaad, enz. Weliswaar worden deze gewassen ook in 't Noorden en 't Westen verbouwd, doch in mindere hoeveelheden. Het staatje, dat hierboven is opgenomen, toont duidelijk aan, dat de geldelijke opbrengst van „Zaden” in 't Oldambt voor het bedrijf aanmerkelijk meer beteekent, dan in de Noordelijke bouwstreek.

Een bezwaar van een sterke uitbreiding van de teelt van handsgewassen is, dat de markt ervan beperkt is, zoodat deze meermaals wordt overvoerd, waardoor de prijzen sterk schommelen en de teelt, indien deze op ruime schaal wordt toegepast, vrij riskant is.

Naast deze handsgewassen, die, al hebben zij een beperkte markt, toch regelmatig aan de graanbeurzen verhandeld kunnen worden, heeft ook de teelt van z.g. fijne zaden, als: spinaziezaad, radijszaad, voederbietenzaad, graszaad, enz. ingang gevonden. Deze producten vormen evenwel geen gewoon beursartikel, zoodat de teelt overwegend plaats heeft op contracten met handelaren, waarvan de te Enkhuizen gevestigde firma's de voornaamsten zijn.

Ongetwijfeld zou de cultuur van deze gewassen een grootere vlucht hebben genomen, indien de voorwaarden, waaronder de teelt plaats moet vinden, van den beginne af beter omschreven waren dan tot voor kort het geval geweest is. De landbouwers hebben vrijwel steeds het gevoel gehad, dat zij als het ware met handen en voeten aan de firma, waarmede zij contracteerden, waren overgeleverd.

Gelukkig is het laatste jaar op dit stuk verbetering merkbaar en streven beide partijen er naar door opmaking van uniforme voorwaarden den verbouwers grootere rechtszekerheid te verschaffen.

Resumeerende kan gezegd worden, dat de basis van het landbouwbedrijf in de Groninger kleistreken thans aanmerkelijk breder is dan een 30-tal jaren geleden. Dit beteekent niet alleen landbouw-technisch een groote vooruitgang, doch ook economisch is deze mindere eenzijdigheid vooral in tijden van sterke prijschommelingen van groot belang te achten.

Dr. G. MINDERHOUD.

HET VREEMDE ELEMENT IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Prof. Mr. Dr. H. Westra schrijft ons:

De bestrijding van de artikelen van den heer Helfferich door den heer Groeneveld noopt mij tot een woord van tegenweer, waar dit den heer H. door zijn bestrijder moeilijk gemaakt is door hem als buitenlander een niet-Nederlandschen kijk op dit vraagstuk aan te wrijven. De kritiek van den heer H. op het minder ruime standpunt in onze koloniale politiek van den laatsten tijd betreft de groep der Chineezers en der andere buitenlanders. Ten aanzien van de eerste spreekt de heer H. terecht van een Chineesche kwestie. Juist waar door de opleving van het Verre Oosten de belangrijkste groep rond de Pacific, de Chineezers, zich haar positie meer en meer is bewust geworden, is er herhaaldelijk geklaagd over een minder behoorlijke behandeling van die groep, wat de wijze van optreden inzake de politioneele behandeling, de belastinghopping en het beperken van de immigratie aangaat. Zoolvel van Chinesezide, de heeren Kan en Khouw Kim An als door mij, werd in de najaarszitting van den Volksraad van 1923 reeds gewaarschuwd het nuttige Chineesche element niet voor het hoofd te stooten, waarbij ik er nog de aandacht op vestigde, dat anders dan in de Britsche koloniën, waar het ambt van adviseur voor Chinesezaken zoo treffende wordt aangeduid met den naam van „protector of Chinese”, het kantoor voor Chinesezaken in Indië tezeer het oog gericht houdt op de roorige elementen in China en dien maatstaf ook aanlegt aan de politiek ombewogen groep Chineezers in Indië. Het betreft hier dus geenszins een eenzijdig standpunt van een medebuitenlander.

Ook ten aanzien van de andere buitenlanders gebiedt het feit, dat het buitenlandsche kapitaal in hooge mate in Indië betrokken is (voor het gewest Oostkust van Sumatra noemt mr. Gerritsen in „De Welvaart van Indië”, afgescheiden van de tabakscultuur, 38,1 pCt. in Nederlandsche tegenover 61,9 pCt. in buitenlandsche handen) een zoo welwillende behandeling als maar mogelijk is, al kan niemand het standpunt ontzeggen, dat bij de keuze voor ambtenaren het Nederlandsch element, in ruimen zin genomen, de voorkeur heeft. Wat militair en economisch sterke grootmachten zich tegenover anderen dan eigen onderdanen kunnen veroorloven, kan Nederland niet doen en zijn internationaal standpunt — het is mij nog ten duidelijkste gebleken door een tweearige werkring aan het gezantschap der Nederlanden te Tokio — nog meer zijn roeping is er mede gediend, zijn poorten zoo ruim mogelijk open te stellen voor alle naties zonder onderscheid.

Er zijn zeer zeker details in het betoog van den heer H., waar tegenop gekomen kan worden, maar de algemeene strekking, zijn waarschuwing voor exclusiviteit, behoudt zijn waarde.

Den Haag, 27 Augustus 1926.

BELASTINGVLUCHT.

Mr. Dr. C. Sleeswijk schrijft ons:

De zaak, voorgestaan door den heer Van Gijn in zijne beide doorwrochte artikelen, zal wel de algemeene sympathie genieten. Het vaderland verlaten met het uitsluitend doel zich aan den belastingplicht te onttrekken, kan moeilijk een nobele daad heeten. Het is dan ook niet mijne bedoeling de verdediging van deze „vaterlandslose Gesellen” op mij te nemen. Constateerende, dat de heer Van Gijn het wegnemen van de eenvoudige oorzaak van die vlucht, de ook door hem toegegeven vervaarlijke belastinghoogte in Nederland, in het geheel niet te berde brengt, (zoodat men mag aannemen, dat die oplossing tot de onmogelijkheden behoort, daar een zoo eminent deskundige die anders zeker zou hebben aangevoerd) wensch ik er toch de aandacht op te vestigen, dat naast de *zwaarte* der belasting er nog een andere reden is, die in niet mindere mate de contribuabelen

het land uitdrijft. Die reden is: de wijze van heffing, de voortdurende kwesties met den fiscus: de *tracas-serie*.

Belasting betalen zal wel nimmer een genoegen worden. Maar er zijn toch genoeg belastingschuldigen, die de belastingschuld zonder eenige klacht voldoen, al laten zij zich soms wel eens ironisch uit over het gebruik der belastingpenningen (de heer Van Gijn geeft in het eerste artikel een zwakke kritiek op dit gebruik, waar hij spreekt van „ondragelijke uitbreiding der kosten van het onderwijs”) wanneer zij de overtuiging hebben rechtvaardig te zijn aangeslagen. Maar de stemming slaat om wanneer men, de overtuiging hebbende volkomen te goeder trouw en zoo eerlijk mogelijk zijn beschrijvingsbiljet te hebben ingevuld, het verzoek ontvangt om („met medebrengen van alle boeken en bescheiden!”) toelichtingen te komen geven; zij verslechtert aanmerkelijk als er een aanslag met afwijking verschijnt en bederft grondig bij de verdere procedure, verzet bij den Inspecteur en diens beslissing. Gaat men in hooger beroep bij den Raad van Beroep, dan duurt het soms jaren voordat de uitspraak loskomt. Een toestand van stille berusting treedt in, maar de overtuiging onrechtvaardig behandeld te zijn blijft, en zoo zal iemand, die over vertrek naar het buitenland denkt, door eene onbillijke, hoewel misschien wettige, behandeling den definitieven stoot ontvangen.

De practijk van onze belastingen geeft veel ergernis.

Een aanslag met afwijking wordt niet toegelicht. Men moet de reden raden of inlichtingen bij den Inspecteur inwinnen. Wat ware eenvoudiger, dan dat die reden bij den aanslag werd vermeld?

Men komt in verzet, maar moet beginnen met betalen. Wordt men in het gelijk gesteld, dan wordt het teveel betaalde gerestitueerd, maar zonder interest, ook al heeft de restitutie (wanneer de kwestie alle instantiën heeft doorloopen) jaren lang op zich laten wachten. Dit wordt als een onbillijkheid gevoeld. Het antwoord van den fiscus op een bezwaarschrift is niet aan een termijn gebonden, terwijl de behandeling van Raad van Beroep en Hoogen Raad, bij den enormen achterstand, dikwijls zeer lang op zich laat wachten.

En dan het instituut van navordering. Het nagevorderde belastingbedrag wordt met het viervoud verhoogd, welke verhooging de Raad van Beroep niet anders kan doen vervallen dan in geval van te lage taxatie. Maar in de vele andere gevallen, moet de verhooging worden opgelegd, dus ook bij de vele kwesties of een zeker object, volgens onze lang niet duidelijke wet, belastbaar is.

Allerlei onbillijkheden zijn het gevolg van eene onduidelijke redactie van de wetten. Stel, dat men elk geschil voor den wetgever zou kunnen brengen, dan zou zijne bedoeling steeds het finale moment zijn. Dit uitgesloten zijnde, raakt de bedoeling soms geheel op den achtergrond. Ik behoeft maar naar het bekende geval van schenkingsrecht over een toegekend pensioen te wijzen en ieder zal het met mij eens zijn.

Es erben sich Gesetz' und Rechte
Wie eine ew'ge Krankheit fort.

Het kan niet de bedoeling van den wetgever zijn, waar geen schuld is, te straffen. En dit gebeurt wanneer bijv. ten gevolge van eene wijziging in de rechtspraak van den Hoogen Raad, de fiscus op grond van die uitspraak gelijke gevallen, die tot nog toe vrij bleven, gaat navorderen met viermaal boete. Hier is geen bedrog of verzuim en toch wordt gestraft.

Maar wanneer ten gevolge van eene vergissing, onbekendheid met de toepassing der wet of de rechtspraak een te hooge aangifte is gedaan (en misschien vele jaren achtereen) dan vindt er nimmer teruggaaf plaats. De litteratuur in fiscale zaken is zoo uitgebreid, dat het voor den gewonen Nederlander, die toch in de eerste plaats zijn tijd en werkkraft moet gebruiken om het inkomen te verdienen, waaruit de

belasting betaald moet worden, niet mogelijk is op de hoogte te blijven. Wordt eene voor den contribuabele voordeelige uitspraak van den Hoogen Raad door den fiscus ter algemeene kennis gebracht, opdat ieder ervan profiteere? Het mocht wat!

En zoo is er zooveel. De toepassing van vermogens- en inkomstenbelasting op boschbezit maakt dat de landgoederen verdwijnen en met deze de eigenaars; de taxatie van landgoederen als bouwterrein heeft hetzelfde resultaat; de consequenties van de forensenbelasting hebben tot de gekste en nadeeligste gevolgen geleid; de bronnentheorie waarop de inkomstenbelasting steunt, is voor den leek een onbegrijpbaar iets; de tegenwoordig veel gestelde eisch: specificatie van effectenbezit voelt ieder als een groot misbruik van macht.

In een mij bekend Zwitsers kanton betaalt men inkomstenbelasting naar een inkomen van zevenmaal de getaxeerde huurwaarde der woning en vermogensbelasting naar vijftien maal het zoo gevonden inkomen. Geen beschrijvingsbiljetten. Kan het eenvoudiger? Ik zal het kanton niet noemen uit vrees, dat de verleiding te sterk zou kunnen zijn.

Waarlijk, kon men hier nog eens tot een dergelijk systeem komen of zelfs maar tot een gemoedelijker of soepeler toepassing der fiscale wetten... het zou mij niet verbazen als de uittocht voor een groot deel zou ophouden.

Amsterdam, Augustus 1926.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE NIEUWE DEVIEZENPOLITIEK VAN DE RIJKS BANK.

Dr. F. H. Repelius te Berlijn schrijft ons:

Op 1 Mei 1926 vervielen in het deviezenverkeer het verbod van termijnhandel en dat van verhandeling van valuta tot hooger prijs dan de onder medewerking van de Rijksbank tot stand gekomen officieele noteering (Einheitskurs). Hierdoor werd de deviezenhandel — afgezien van het voorschrift, dat voor het drijven ervan toestemming van de overheid noodig is — weder geheel vrijgelaten.

De Rijksbank liet echter officieus verklaren, dat zij voorloopig voort zou gaan met haar tot dusver gevolgde politiek en den Dollar op een vaste pariteit (1 \$ is gelijk aan R.M. 4,195 bij aankoop en R.M. 4,205 bij verkoop) zou handhaven. Hierdoor werd bewerkstelligd, dat eventuele nadelige gevolgen van de bevrijding der deviezenmarkt getemperd werden. Immers van een cenigszins belangrijke opleving van het deviezenverkeer kon bij deze politiek geen sprake zijn, daar de handel in Dollars practisch weinig reden van bestaan had en ook voor de andere valuta de noteeringen te New York beslissend bleven. De termijnhandel kon het uit den aard der zaak evenmin tot eenige ontwikkeling brengen.

Sedert 23 Augustus jl. heeft de Rijksbank den band met den Dollar in zoover losgemaakt, dat de noteering thans van dag tot dag wisselt. Een gevolg van de vaste Dollarnoteering was, dat de Rijksbank deviezen zuiver automatisch opnam en afgaf en dus van een belangrijk onderdeel harer credietverleening de controle uit handen had gegeven; door de invoering der variabele noteering betreft zij ook dezen vorm van accomodatie in haar credietpolitiek, wat ongetwijfeld de effectiviteit daarvan ten goede zal komen. Voorts zullen eenzijdig de koersarbitragewinsten, welke uit de vaste Dollarnoteering voortvloeiden, verdwijnen, anderzijds wordt de mogelijkheid geschapen voor het ontstaan van een vrije deviezenmarkt. Verder wordt een normaal, doch tot dusver kunstmatig uitgeschakeld, risicoelement in het kapitaalverkeer teruggebracht; met name de band met de Amerikaansche geldmarkt zal hierdoor losser worden, daar koersstijging van de Mark spoediger een overvloeiing van de Amerikaansche naar de Duitsche geldmarkt zal remmen. Op de binnenlandsche geldmarkt zal ten slotte

de gewoonte der banken om haar ultimobehoeften bij de Rijksbank te dekken door verkoop van deviezen minder toegepast kunnen worden nu het niet meer vaststaat, dat zij haar deviezen tot den zelfden prijs zullen kunnen terugkopen. De banken zullen dus wellicht meer dan tot dusver binnenlandsche wissels gaan verdisconteeren.

Onthield de Rijksbank zich van elke interventie, dan zou de koers van de Mark in het buitenland nimmer boven het goudexportpunt kunnen stijgen, omdat de Rijksbank tot omzetting van goud in biljetten verplicht is; omgekeerd is een daling van den Markkoers theoretisch ongelimiteerd mogelijk, daar het voorschrift, dat de Rijksbank verplicht haar biljetten in goud of deviezen om te wisselen, nog niet in werking is getreden. Het is echter niet aan te nemen, dat de Rijksbank haar tot dusver gevolgde politiek, die door een indirecten band met het goud te leggen practisch reeds de bedoelde wetsbepaling vervult, zou opgeven. Mocht deze onderstelling juist zijn, dan moet de beteekenis van de nieuwe deviezenpolitiek niet hierin gezocht worden, dat de band van de Mark met het goud geheel zal worden verbroken, doch dat aan dien band feitelijk hetzelfde karakter wordt gegeven als hij bezit in landen met den gouden standaard. Tot het voeren van een dergelijke politiek zou de Rijksbank in staat zijn door haar grooten goudvoorraad en door haar deviezenportefeuille, die voortdurend wordt aangevuld als gevolg van het verschil in renteniveau binnen en buiten Duitschland, waardoor veelal de naar Duitschland stroomende deviezen bij de Rijksbank terecht komen. Wil men dus in de wisselkoersen thans een aanwijzing zien van de al of niet aanwezigheid van een surplus op de betalingsbalans, dan dient men rekening te houden met de mogelijkheid, dat de wisselnoteering slechts binnen bepaalde grenzen uitvloeisel is van vrije prijsvorming.

DE PLANNEN VAN POINCARÉ; DE SCHATKIST; DE HANDELSBALANS.

Prof. Bertrand Nogaro te Parijs schrijft ons:

De plannen van Poincaré.

De lezers van dit tijdschrift zijn, naar ik veronderstel, uit de mededeelingen in de dagbladers voldoende op de hoogte van de feiten der Fransche financiële politiek, zoodat het overbodig mag heeten, lang bij haar details stil te staan.

De nieuwe Regeering heeft, gelijk ik reeds in mijn vorigen brief¹⁾ aangaf, een belastingprogramma ingediend, dat veel zwaarder is dan hetgeen door welke van haar voorgangsters dan ook ontworpen werd en zij heeft meer dan 10 milliard nieuwe belastingen doen aannemen. Voorts heeft zij verkregen, dat Kamer en Senaat op 11 Augustus jl. als Nationale Vergadering te Versailles bijeen kwamen, ten einde den vorm eener constitutioneele wet — die bijgevolg slechts door een andere constitutioneele wet kan worden gewijzigd — te geven aan de bepalingen, welke organisatie en werking van de amortisatiekas betreffen.

Het is van belang, hier de beteekenis dezer nieuwe evolutie van de Fransche politiek te onderstrepen. Men mag er zeker de laatste phase in zien van een strijd, die reeds vanaf het begin der huidige wetgevende periode gevoerd wordt tusschen twee richtingen: de eene, welke gemeen is aan de socialisten en aan de rechterzijde, de andere, welke wordt vertegenwoordigd door een zekere groep specialisten, die meendeels tot de radicale partij behooren.

Deze laatsten zijn overtuigd, dat het vraagstuk, waarvan de oplossing den geheelen financiëleen toestand beheerscht, de stabilisatie van den franc is. Zij meenen voorts, dat deze sedert lang, wat het technische gezichtspunt betreft, te verwezenlijken is. Hun propaganda heeft ten slotte groote vorderingen gemaakt en het ministerie Briand—Caillaux kwam duidelijk met een stabilisatieprogramma.

¹⁾ In het nummer van 4 Augustus jl.

De gecombineerde oppositie van de socialisten en de uiterste rechterzijde heeft het echter de meerderheid ontnomen. Aan deze beide zijden wilde men het herstel van den franc „afwachten” om te stabiliseeren, en de socialisten, die beweerden een stabilisatiepolitiek ondergeschikt te maken aan de voorafgaande doorvoering van een „déflation massive” door een kapitaalheffing, maakten zich in werkelijkheid tot kampioenen van de politiek, die streeft naar revalorisatie van den franc, langs den weg van deflatie en snelle aflossing.

De nieuwe Regeering gedraagt zich dus overeenkomstig de parlementaire situatie, doordat zij vasthoudt aan hetgeen gemeen is aan de programma's der beide uiterste partijen, die het ministerie Briand—Caillaux hebben omvergeworpen, te weten een politiek van versnelde aflossing.

De heer Poincaré heeft voorts zijn denkbeelden gepreciseerd, door de volgende verklaring af te leggen. „Gekozen moest worden tusschen inflatie, gedwongen consolidatie der bons en belastingen; ik heb de belastingen gekozen!”

Deze verklaring bewijst, dat voor den nieuwen President van den Ministerraad, evenzeer als voor den heer Herriot — en men kan wel zeggen voor een goed aantal der op het gebied der financiën niet-deskundigen — het groote vraagstuk dat der vlottende schuld en der schuld op korten termijn is; de verbetering van den wisselkoers zal dan vanzelf plaats vinden, wanneer een energieke financiële politiek wordt gevoerd. En om dit vraagstuk op te lossen heeft de heer Poincaré slechts de drie empirische middelen overwogen, die zich onmiddellijk aan iemands geest opdringen: aflossing der vervallende obligaties en bons door uitgifte van bankbiljetten; gedwongen consolidatie; en ten slotte hun aflossing uit belastingen.

Hij heeft derhalve aan de laatste dezer drie oplossingen de voorkeur gegeven met de bedoeling, aldus in een krachtige politiek van wettelijk vastgelegde aflossing de gedwongen aflossing om te zetten, die uit de aanvragen om uitbetaling der geldschietters-opkort-termijn zou hebben kunnen voortvloeien.

Dit is een moedige en duidelijke politiek. Men moet zich echter afvragen of zij voldoende rekening houdt met de wisselwerking, die bestaat tusschen de verschillende elementen van het financiële vraagstuk. De vermeerdering der belastingen vermindert n.l. de beschikbare middelen der geldschietters en al zal de schuld op korten termijn betrekkelijk snel verminderen, het overblijvende gedeelte zal waarschijnlijk niet gemakkelijker worden vernieuwd dan het geval is met deze schulden in hun huidigen omvang.

Men kan zeggen, dat de financiële politiek der nieuwe Fransche regeering, hoewel zij onwetenschappelijk en zuiver traditioneel is, scherp een belangrijk theoretisch vraagstuk op het gebied der openbare financiën zal stellen. Men wil n.l. ieder risico van niet-hernieuwing der vlottende schuld, zonder zijn toevlucht te nemen tot de gedwongen consolidatie, alsmede ieder inflatiegevaar vermijden. Daarom neemt men zijn toevlucht tot de belastingen, ten einde maatregelen te treffen tegen ev. aanvraag om uitbetaling van bons. Maar naast de directe belastingen, die in zeker opzicht de „directe concurrenten” van voorschotten aan den Staat zijn, beperken de indirecte belastingen het uitleenvermogen van het volk. Doordat zij de prijzen doen stijgen, verminderen zij n.l., wanneer de fiduciaire circulatie constant blijft, de voor investering beschikbare middelen.

Men kan zich dus afvragen, of als gevolg van de vermindering van het uitleenvermogen het vraagstuk van de vernieuwing der vlottende schuld zich niet zal blijven stellen, dan wel of men ten einde te vermijden, dat het zich stelt, niet in min of meer directen vorm zijn toevlucht zal moeten nemen tot een vermeerdering der fiduciaire circulatie. Misschien, dat het vraagstuk zich niet stelt, indien er geen nieuwe

prijsstijgingsfactoren optreden. Het zou zich op bijna noodlottige wijze stellen, wanneer de wisselkoers voortging op dezelfde wijze als prijsstijgingsfactor te werken. Alles bijeengenomen is het niet voldoende, inflatie te willen verhinderen, door zich ervoor te hoeden, haar op directe wijze te doen plaats vinden: als een der geveens van het vraagstuk moet men de circulatie nemen, welke met een bepaalden financiële toestand als geheel gezien overeenkomt en dan zoo handelen, dat deze financiële toestand geen grotere circulatie vereischt.

In ieder geval vormt het financiële programma een log getimmerte, dat gevaar loopt bij een nieuwe depreciatie van den franc ineen te storten, terwijl het stelsel der regeering Briand—Caillaux streefde naar een oplossing van het vraagstuk der vlottende schuld, door een einde te maken aan de voornaamste oorzaak van het risico van niet-hernieuwing, welke gelezen is in de instabiliteit der wisselkoersen.

Ik voor mij meen intusschen, dat de methode Poincaré de voorkeur verdient boven de gedwongen consolidatie, welke de Belgische Regeering heeft aangevaard en hieraan dient te worden toegevoegd, dat de huidige Fransche Regeering boven al haar voorgangers het onvergelykelijke voordeel bezit, den steun te hebben van de „haute finance”. Het is dus mogelijk, dat zij zonder te veel moeilijkheden — door de politiek te volgen, welke ik in mijn vorigen brief aangaf — iedere ernstige koersdaling zal voorkomen en de voornaamste vraag, die zich stelt, is te weten, of het haar zal zijn vergund, haar probeerpolitiek te boven te komen, om het herstel van het geldwezen door te voeren.

De behoeften van de Fransche Schatkist.

Het schijnt mij niet overbodig, ten einde een buitenlandsch publiek in staat te stellen, de ontwikkeling van de politiek der Fransche schatkist te volgen, daarvan, met enkele details, het mechanisme en de werking aan te geven.

De Fransche schatkist heeft altijd de gewoonte gehad, in de behoeften van het oogenblik te voorzien door leeningen op korten termijn in den vorm van Bons du Trésor. In den loop van den grooten oorlog werden analoge stukken in groote hoeveelheden uitgegeven onder den naam van „Bons de la Défense Nationale” en hoewel de vijandelijkheden sinds lang zijn geëindigd, worden deze korte bons nog steeds uitgegeven ter vernieuwing van die, welke vervallen. Deze bons met een jaar, zes maanden, drie maanden en een maand looptijd moet men niet verwarren met de „obligations”, die verscheiden jaren loopen en die thans algemeen worden aangeduid als „schuld op korten termijn” in tegenstelling tot de bovengenoemde, welke met de Bons du Trésor de vlottende schuld vormen.

Daarnaast ontvangt de Fransche schatkist tegenwoordig ook saldi in rekening-courant en het bestaan dezer rekening-courant heeft het verder mogelijk gemaakt, in 1924 gedurende zekeren tijd bepaalde indirecte voorschotten van de Banque de France te verhullen. Inplaats van de bedragen, waaraan de Staat behoefte had ter aflossing van de opgevraagde obligaties en bons, direct aan den Staat voor te schieten, werden stukken door de Bank gediscoonteerd en onder handelswissels opgevoerd, welke haar werden aangeboden door de credietinstellingen, die op hun beurt voorschotten in rekening-courant aan de schatkist verstrekten, of door nieuwe inschrijving tot vernieuwing der bons bijdroegen. Men heeft het bedrag dezer indirecte voorschotten, ongeveer 3 milliard, kunnen ramen door de wijziging in de wisselportefeuille van de Banque de France.

Het bedrag van de Bons de la Défense Nationale is gedurende het vorige dienstjaar aanmerkelijk verminderd, nl. van 54,5 millioen op 1 Januari tot ongeveer 45,5 millioen op 31 December, terwijl het bedrag van de eigenlijk gezegde Bons du Trésor maar

weinig steeg (van 1.870 tot 2.394 millioen). Hoewel het bestaan eener groote vlottende schuld op zichzelf als een kwaad en een gevaar wordt beschouwd is de vrees voor inflatie zoo groot, dat men in het buitenland, en in het bijzonder in Frankrijk, zeer getroffen is geweest, toen men deze vermindering der vlottende schuld gecompenseerd zag door een bijna even groote vermeerdering van de fiduciaire circulatie.

Het schijnt evenwel, dat deze vermeerdering, welke duidelijk is uitgelokt door de aanvragen om uitbetaling van Bons de la Défense of Bons du Trésor, als meer verwijderde oorzaak de prijsstijging had, welke, belangrijk meer vlottend kapitaal vereischend teneinde het economisch leven op gang te houden, met een gelijk bedrag de middelen verminderde, noodig voor het financieren van de vlottende staatsschuld.

Alles bijeengenomen schijnt dit verschijnsel, waarover de publieke opinie zich zoozeer heeft verontrust, slechts een *spontane aanpassing van de circulatie aan de stijging der behoeften aan ruilmiddel, in het leven geroepen door de prijsstijging*. Want, hoe zij zich ook vermeerderd moge hebben, de circulatie heeft nimmer opgehouden ten naasten bij een bedrag van 11 milliard goudfranc te vertegenwoordigen, d.i. juist het totale bedrag van de vooroorlogscirculatie. Wat de prijsstijging betreft, deze moet sedert den oorlog duidelijk aan de daling van den francoers worden toegeschreven en zij heeft zich vertoond na iedere nieuwe waardedaling, zelfs wanneer de circulatie constant was gebleven.

Ongetwijfeld kan men ten slotte de daling van den wisselkoers aan de wijzigingen in de circulatie toeschrijven, doch deze theoretische interpretatie schijnt niet te passen in de huidige feiten, in het bijzonder zooals die zich in Frankrijk vertoopen.

Een nog meer te betreuren verschijnsel dan de vermindering van de vlottende schuld is de vermindering van den gemiddelden looptijd der stukken. Die met een maand looptijd hebben zich ten koste van de andere ontwikkeld en daarmee het vlottend karakter dezer schuld nog toegespitst. Er zijn zelfs perioden geweest, waarin de banken zooveel mogelijk te goed in rekening-courant bij de schatkist verkozen boven inschrijving op bons met zeer korten looptijd.

Dit laatste verschijnsel vindt zijn eenvoudige verklaring in de panieken, veroorzaakt door de opeenvolgende bedreigingen met gedwongen consolidatie van schatkistpapier. Het ging om een voorzorgsmaatregel en niet om twijfel aan het crediet van den Staat. Evenwel zal, althans bij de banken, de gewoonte, die men heeft aangenomen om slechts op bons met zeer korten looptijd in te schrijven, zich ongetwijfeld slechts langzaam wijzigen — ten minste wanneer de stijging van de door den Staat vergoede rente de ontwikkeling in dezen zin niet versnelt.

De Handelsbalans.

De statistiek van den Franschen handel met het buitenland over de eerste zes maanden van 1926 is onlangs verschenen. 29,4 milliard invoer — 10,4 milliard meer dan in het overeenkomstige tijdvak van 1925 — staat tegenover 26,7 milliard uitvoer, waardoor het cijfer van 1925 met 5,1 milliard is overtroffen. Aldus heeft zich een tekort op de handelsbalans in de plaats gesteld van het ten vorigen jare te constateeren overschot. Het is ongetwijfeld meer schijnbaar dan reëel: in de eerste plaats wegens een wijziging in de waardeering van den invoer, vervolgens omdat de aankopen der buitenlandsche toeristen in Frankrijk een onzichtbaren uitvoer vormen, die zeer aanzienlijk uitgaat boven het bedrag der inkoop van Franschen in het buitenland.

Evenwel schijnt deze wijziging op duidelijke wijze aan te toonen, dat de prijzen der ingevoerde artikelen meer dan die der uitgevoerde stijgen en dat aldus de ruilvoet met het buitenland zich ten ongunste van Frankrijk heeft gewijzigd, zooals dit gewoonlijk voorkomt in landen, waarvan de munt daalt. Productie en

uitvoer worden geprikkeld, maar de waarde der verkoopen aan het buitenland houdt geen gelijken tred met de toeneming van den uitvoer. Dit is een reden temeer om een einde te maken aan die oorzaak van internationale economische storingen, welke gevormd wordt door een instabielen wisselkoers.

IETS OVER SCHEEPSBOUW EN OVER DE ASSURANTIEMARKT.

De heer L. J. Reid te Londen schrijft ons:

De bijeenkomst van werkgevers en werknemers in de scheepsbouwindustrie.

Gelijk bekend is door de werkgevers en werknemers in de scheepsbouwindustrie een onderzoek ingesteld naar de buitenlandsche concurrentie en den toestand in den Engelschen scheepsbouw. Een rapport is uitgebracht en ter bespreking hiervan zijn partijen bijeen gekomen. De conferentie is echter tot veler leedwezen zonder resultaat uiteengegaan. Het onderzoek heeft n.l. aangetoond, dat de toestand van den Britschen scheepsbouw zoodanig is, dat spoedige hulpmaatregelen zeer noodig zijn. De ondernemers hebben dan ook met nadruk aanvaarding van de aanbevelingen bepleit, opdat zij een speciale campagne zouden kunnen gaan voeren tot het verkrijgen van orders voor de wintermaanden. In herinnering zij gebracht, dat ten aanzien van de omstandigheden in de industrie een aantal denkbeelden werd aanbevolen met betrekking tot de continuïteit van het werk, de begrenzing van het arbeidsveld der leden van verschillende vakverenigingen, onderlinge verwisseling en vervanging dezer leden en de uitbreiding van het stukloon.

Het voornaamste meningsverschil ter conferentie rees, naar ik verneem, in verband met de verwisselbaarheid van arbeiders der verschillende vakverenigingen. Aldus is de oude moeilijkheid herleefd van de juiste bepaling der grenzen tusschen vakvereniging en vakvereniging. In den scheepsbouw zijn n.l. arbeiders werkzaam uit verschillende vakken en vakverenigingen, ieder werkende onder eigen voorwaarden, met zeer scherp omlijnde taak en zeer nauwkeurig op hun rechten. Gegeven echter de geest, die door de vakverenigingen tot dusverre met betrekking tot de moeilijkheden van de industrie is getoond, mag gehoopt worden, dat deze bijzonderè moeilijkheid niet onoverkomelijk zal blijken, wanneer de bijeenkomst wordt hervat. Een ander punt, ten aanzien waarvan men met de vakverenigingen niet tot overeenstemming kon komen, betrof den financieelen toestand der ondernemingen. Het gevoelen is algemeen, na de recente onthullingen inzake de financiën van Vickers, dat de toestand verre van gunstig is. De vakverenigingen zijn echter ontevreden over het gebrek aan gedetailleerde inlichtingen en er heerscht waarschijnlijk een zekere achterdocht, dat de meer belangrijke gegevens, die hen in staat zouden stellen een oordeel te vormen over het concurrentievermogen der ondernemingen, worden achtergehouden. Onder deze omstandigheden is de bijeenkomst voor ongeveer vijf weken verdaagd en hoewel dit, gelijk gezegd, wordt betreurd, is er toch geen neiging om de vooruitzichten als hopeloos te beschouwen.

Scheepvaartsubsidies.

Er is natuurlijk meer dan één factor verantwoordelijk voor de depressie in de Britsche scheepsbouw en scheepvaart. Maar niet het minst belangrijk is de omvang, waarin buitenlandsche regeeringen hun nationale reeders subsidieeren. Er zijn geen aanwijzingen, dat hiermede zal worden opgehouden. In Italië bijv. wordt thans een groot aantal passagiers- en vrachtdiensten gesubsidieerd en vergrootte subsidies zijn juist ingesteld. Ongeveer 110 geregelde lijnen worden met subsidie gedreven en in de meerderheid der gevallen strekken de subsidies zich over een periode van twintig jaren uit. Het bedrag van het subsidie hangt af van wijzigingen in den brandstof-

prijs. De subsidies voor het loopende begrootingsjaar bedragen 192 miljoen lire tegen 150 miljoen in 1925. Ten einde verdere hulp van den Staat te verkrijgen zijn de Italiaansche scheepvaartmaatschappijen verplicht geweest, groote hoeveelheden tonnage op stapel te zetten. Dit heeft zich weerspiegeld in de jongste cijfers van Lloyds Register of Shipping, dat voor Maart en Juni van dit jaar cijfers te zien geeft, waardoor dit land direct op Groot-Brittannië volgt.

Wat de Vereenigde Staten betreft schijnen er bovendien maar weinig aanwijzingen, dat de Regeering zich daar uit het scheepvaartbedrijf wil terugtrekken. De algemeene meening van den Shipping Board is, dat de Regeering als scheepvaartondernemer nog gedurende eenigen tijd waarschijnlijk noodzakelijk zal zijn, wanneer de Vereenigde Staten hun positie in de handelsscheepvaart willen handhaven. Regeeringssteun aan de particuliere scheepvaart wordt ook in den een of anderen vorm als noodzakelijk beschouwd, terwijl er in sommige kringen zeer sterk de meening heerscht, dat de Regeering in de scheepvaart behoort te blijven, teneinde in tijden van oorlog behoorlijke transportgelegenheid te verzekeren. Het wordt als zeer waarschijnlijk beschouwd, dat de Board het Congres zal aanbevelen, het een of andere subsidie te verleenen.

Samenwerking tusschen Britsche verzekeraars.

Een in het oog springende trek in de redevoeringen der voorzitters van de Britsche verzekeringmaatschappijen was dit jaar de nadruk, dien zij legden op het niet-loonende karakter der zeeverzekering. Er heerschte algemeen overeenstemming, dat deze onbevredigende staat van zaken alleen door gemeenschappelijk optreden der verzekeraars kon worden genezen. Bij gebreke hiervan werd ingezien, dat er maar weinig hoop bestond om deze tak van verzekering op een winstgevende basis te plaatsen. Vermelding verdient, dat in de aangegeven richting iets is gebeurd. Op het oogenblik zijn de Londensche en Liverpoolsche verzekeraars samen bezig de situatie van de casco markt te verbeteren, daar deze beschouwd wordt als het belangrijkste gedeelte van hun zaken hier te lande. Dit optreden is niet vruchteloos geweest. Het is n.l. de gewoonte van reeders, op de Londensche markt hun vloten voor het komende jaar verscheiden maanden van tevoren te verzekeren en reeds zijn aanzienlijke zaken tegen hogere premies gedaan. In sommige gevallen bedraagt het verschil 20 pCt. en meer, vergeleken bij het vorige jaar.

AANTEKENINGEN.

Bevolkingsrubber en arbeiderstekort in Djambi; de N. I. A. M.; de emigratiepolitiek der Indische Regeering.

Bij het Jaarverslag van de Nederlandsch-Indische Aardolie Maatschappij over 1925¹⁾ is gevoegd een hoogst belangwekkend uittreksel uit de aantekeningen door het lid van den Raad van Beheer der N.I.A.M., Ir. Jhr. J. C. van Reigersberg Versluys, opgesteld naar aanleiding van zijn bezoek aan de terreinen der maatschappij in December 1925.

De heer v. R. V. beschrijft daarin uitvoerig de verschillende booterreinen en hetgeen daar wordt verricht, verkeersmoeilijkheden, wegeaanleg en de andere moeilijkheden, die bij het vestigen van een bedrijf in de wildernis moeten worden overwonnen. Uitvoerig gaat hij in op het vraagstuk der beschikbare werkkrachten, dat veel zwaarigheden oplevert, daar in Djambi, het arbeidsveld van de N.I.A.M. de bevolkingsrubbercultuur, gelijk bekend, een zeer hooge vlucht heeft genomen. De heer v. R. V. schrijft dienaangaande:

Op de fabrieken te Pladjoe werken 1600 man, op de terreinen der B.P.M. in de residentie Palembang 2900 man.

¹⁾ Tweede Kamer, Zitting 1925—1926, No. 376.

Tijdens de opening van nieuwe terreinen in Djambi heeft men daar op een sterkte van 1000 man te rekenen. Bij den aanleg van de raffinaderij der Koloniale aan de Pladjoe-rivier werken 1200 man. Te Kartapati, het eindpunt van den spoorweg nabij Palembang, zijn uitbreidingswerken onderhanden, waaraan ook eenige honderden menschen werken. Ook is een vrij sterke macht werkzaam bij den spoorwegaanleg in Zuid-Palembang en de kolenmijnen op Boekit Assam, en wanneer het bericht juist is, dat het Gouvernement op de begroting voor 1927 f 15.000.000 gebracht heeft voor spoorwegaanleg van af Lahat, zullen daar weer eenige duizenden menschen noodig worden. Al de hier genoemde ondernemingen en werken moeten hun werkvolk betrekken uit dezelfde bronnen, nl. de bevolking van Palembang en van elders afkomstige Javanen, Chinezen en Maleiers. In Djambi is slechts een schaarsche bevolking (geschat op 200.000 zielen), die nimmer veel arbeid voor anderen hebben verricht. Tot voor eenige jaren heeft het in de residentie Palembang nooit aan werkvolk ontbroken; er was nu en dan wel eens minder dan gewenscht werd, maar men liep toch niet vast. Vandaar dat in deze residenties, in tegenstelling met de Oostkust van Sumatra en Borneo, weinig met contractarbeiders is gewerkt, in de laatste jaren zelfs nagenoeg niet. Deze toestand is uit het evenwicht gebracht door de groote en plotselinge stijging van de rubbermarkt.

Hierop volgen dan enkele beschouwingen over de inlandsche rubbercultuur en de hooge loonen, die de arbeiders daarheen trekken. In verband hiermede oefent de schr. critiek op de houding door het Gouvernement t.o.v. de emigratie van Java naar Djambi ingenomen. Hij schrijft:

De toeloop van werkvolk komt nagenoeg geheel uit streken, waar geen rubber groeit, en uit de Straits. Voortdurend wordt door Djambiërs geprobeerd, koelies uit Java te werven, doch dit wordt door het Gouvernement krachtig belet. Onder de gegeven omstandigheden is dat hoognaamd niet noodig. De arbeidsordonnanties zijn ontstaan uit den wensch, koelies te beschermen tegen uitbuiting door hun werkgevers. Echter is in de streken, waar de bevolking rubber een hoog-conjunctuur medemaakt, zulk een bescherming volmaakt overbodig, daar niet de arbeiders afhankelijk zijn van hun patroon, maar omgekeerd. Aldus wordt door verkeerde toepassing van een goed beginsel den Javanen belet, daar begeerd en loonend werk te vinden, een nadeel, dat des te meer drukt, waar door de slechte oogsten in 1925 in verschillende streken de economische toestand van de inlandsche bevolking niet gunstig is. Wilde men veilig gaan en voorkomen, dat het Gouvernement, wanneer later de rubberprijzen sterk dalen, zou belast worden met den terugvoer van de koelies, die men natuurlijk zonder werk in Djambi niet kan laten, dan zou het deponeren van een bedrag van f 20 a f 25, bij het verkrijgen van een reisvergunning, die moeilijkheid eenvoudig oplossen. Een bezwaar levert zoo'n bedrag absoluut niet op. Voor Chinezen en Britsch-Indiërs, die bij binnenkomst in Indië f 100 moeten storten, wordt door hun toekomstige werkgevers grif dit bedrag betaald.

„Dat deze hoogconjunctuur in het algemeen zegenrijke gevolgen zal hebben, wordt door niemand beweerd”, schrijft de heer v. R. V., die op dit punt den Directeur van Landbouw tegenover zich vindt blijkens diens artikel in het No. van 16 December 1925 van dit Weekblad. Ook de heer Smits gaf op grond van de invoercijfers in het No. van 2 Juni 1926 van een tegengestelde opvatting blijk. De heer v. R. V. besluit dan zijn opmerkingen als volgt:

Het spreekt wel vanzelf, dat deze conjunctuur hoogst, moeilijk is gevonden voor ondernemingen, die veel werkvolk noodig hebben. Niet alleen zijn de werkloonen sterk gestegen en gaan toch nog bij voortdurend de menschen naar elders, maar ook de verhouding tusschen skilled en unskilled labour wordt ontwricht. Tappen op de inlandsche manier doen de eenvoudigste koelies even goed (of slecht) als de beste toekang. Ook komt het volk heel slecht op. Vermeld werd, dat het volk der aannemers op Boeajan Boeloeh 40 pCt. verzuimt. Een statistiek omtrent het eigen werkvolk der B.P.M. op de Djambi-terreinen, nog buiten dat van de geologische brigades en ook buiten dat der aannemers, bewees in 1925 een verloop per maand van gemiddeld 12 pCt. Dit betreft dan nog de kern; onder het losse volk, dat de meerderheid uitmaakt, is het verloop veel grooter. Bij nieuwe uitgebreide werken in de wildernis kan het voorkomen, dat men, om geregeld 250 man op het werk te hebben, waarvan er dan nog maar gemiddeld 150 werken, een aanvoer per jaar noodig heeft van 1000 man.

Het verloop van volk is zeer onregelmatig, zonder dat men daarvoor een bepaalde oorzaak kan noemen. In het laatste kwartaal 1925 was het heel erg in Djambi, in het eerste kwartaal 1926 verminderde dit sterk, doch nam het daarentegen weer bijzonder toe in Palembang. Rust zal er alleen komen, wanneer de rubberbeveging eindigt. In de Straits, waar men met hetzelfde euvel hard te kampen heeft, rekent men, dat deze nog tot 1929, zoo niet langer, zal aanhouden.

Alle werkgevers stellen zich natuurlijk de vraag, wat er onder de gegeven omstandigheden te doen is. Zoals reeds werd vermeld, zijn er op Java menschen genoeg, die werk wenschen elders. Voor de emigratie van contractanten naar Deli is het aanbod grooter dan er vervoerd kunnen worden. Dit is 6000 per maand. In December 1925 bracht de K.P.M., door het inleggen van extra booten, er 10.000 over. Een toevoer van 2000 man per maand naar Palembang en Djambi zou de toestanden in korten tijd belangrijk verbeteren.

Aanvoer van vrij werkvolk is door de Regeering verboden en clandestiene aanvoer wordt krachtig bestreden. Het aanvoeren van contractkoelies is voor de grotere ondernemingen onder Europeesch beheer mogelijk, daar deze aan de gestelde eischen kunnen voldoen. Men ziet er in Palembang zeer tegen op, met dit verfstelsel weer te beginnen, maar zou er toch wel toe overgaan, wanneer er een verbetering door verkregen kon worden, die eenigszins opweegt tegen de groote onkosten er aan verbonden. De moeilijkheid toch is, niet contractanten te werven, maar deze te behouden. De poenale sanctie heeft onder normale omstandigheden in Deli en elders goed gewerkt, omdat de relatief weinig talrijke gevallen van onwilligheid tot werken worden gestraft, waardoor contractbreuk op uitgebreide schaal werd voorkomen. Maar wanneer een geheele groep contractkoelies aan de verleiding blootstaat weg te loopen en het aantrekkelijke leven van tapkoele te gaan leiden, kan men met strafbepalingen de menschen niet aan hun verplichtingen houden. Bovendien maken de uitgebreide rubberstreken het ondoenlijk, daar gedroste contractanten op te sporen.

De N.I.A.M. zorgt behoorlijk voor haar arbeiders, betaalt goede loonen, verleent goed logies, geneeskundige hulp en zorgt dat de levensbehoeften tegen normale Pladjoe-prijzen, ook op de meest afgelegen terreinen, verkrijgbaar zijn. Tegen de attracties van het tappersleven weegt dit voor de menschen echter niet op. Men zal daarom, zolang de rubberboom duurt en geen vrije toevloeiing van werkvolk uit Java wordt toegelaten, moeten rekenen met toestanden als hiervoren geschetst. Dit zal er toe leiden, zinnig te zijn met werkvolk. Nieuwe terreinen openen geeft de meeste moeilijkheden, daar daartoe groote aantallen los volk noodig zijn. Men zal dus alleen moeten gaan werken op met meer dan gewone voorbereiding uitgezochte terreinen, gekozen uit een zoo groot mogelijk aantal geologisch volledig verkende. Daartoe is een zoo ver doelijk opvoeren van het geologisch onderzoek noodig. Voorts zal men bij de beslissing, waar te gaan boren, ook den omvang van het daartoe noodige voorbereidende werk hebben te wegen. Hierdoor zal zonder twijfel minder vlot kunnen worden gewerkt dan onder normale omstandigheden. Zolang de rubberboom en de naweën daarvan de arbeidsmarkt beheerschen, kan men daar echter niet aan ontkomen.

Kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam.¹⁾

In de berekening van het Amsterdamsche indexcijfer heeft een wijziging plaats gevonden. Het Bureau van Statistiek diër gemeente deelt daaromtrent het volgende mede:

Gedurende zes jaren, en wel van Maart 1920 tot December 1925, werd het indexcijfer der kosten van het levensonderhoud voor arbeidersgezinnen berekend uit de prijsstijging of daling der verschillende artikelen en „diensten” sedert Maart 1920, terwijl als waardeeringscoëfficiënt van elke stijging of daling het bedrag diende, dat bij een in laatstgenoemde maand gehouden budget-onderzoek aan ieder dezer artikelen of diensten uitgegeven werd.

Hoewel in den loop diër jaren tweemaal een nieuw onderzoek, het eene in Maart 1922, het andere in Maart 1924, het bewijs geleverd had, dat deze coëfficiënten hun waarde als beeld van de levenswijze der arbeiders bleven behouden en hoewel ook de methode in het algemeen aan alle eischen bleef voldoen, werd toch geleidelijk de wenschelijkheid gevoeld om de wijze van berekening en de cijfers, welke hieraan ten grondslag liggen, in sommige opzichten te herzien.

¹⁾ Verg. p. 135 in het nummer van 10 Februari 1926.

Dit was o.a. het geval met den post „huishuur”; het meere deel van de gezinnen n.l., die aan het onderzoek van Maart 1920 hebben deelgenomen en nog steeds elke drie maanden hun huur opgaven, hebben de laatste jaren nieuwbouwde, dus betrekkelijk dure woningen betrokken, waardoor de nieuwbouw in de berekening een grootere plaats dreigde te krijgen dan hij in de geheele gemeente in werkelijkheid inneemt.

Verder bleek het ten gevolge van de wijzigingen, welke zich de laatste jaren in den aard en de samenstelling van kleeding en schoeisel hebben voorgedaan, noodig, de lijst der artikelen, waarvan de prijzen werden bijgehouden, te herzien, ten einde ze opnieuw aan de werkelijkheid aan te passen.

Eindelijk was het in het algemeen wenschelijk, deze wijzigingen aan te grijpen om de tot dusver gebruikte waardeeringscoëfficiënten, welke gedurende verscheidene jaren onveranderd waren gebleven, te vervangen door die, ver schaft door een nieuw type-budget, waarin mogelijke veranderingen in de levenswijze sedert Maart 1920 tot niting zouden komen.

Om al deze redenen werd besloten, de berekening van het indexcijfer, te beginnen met dat van Maart 1926, te wijzigen. Wat speciaal het laatste punt betreft, had het Bureau gelegenheid een type-budget samen te stellen, ontleend aan de uitkomsten van het onderzoek, van 1 October 1923 tot 30 September 1924 ingesteld bij 212 gezinnen van verschillende welstand, waarvan de globale cijfers als bijlage bij het Statistisch Maandbericht over November 1925 zijn gepubliceerd. Tot de samenstelling van dit type-budget werden de budgetten gebruikt van de 72 arbeidersgezinnen, voorkomende onder de 87 gezinnen, die de laagste twee welstandsgroepen (inkomens tot f 2400) uitmaken; de aldus verkregen cijfers leverden de nieuwe coëfficiënten, welke van Maart 1926 af als grondslag van de berekeningen zouden dienen.

Het nieuwe indexcijfer nu onderscheidt zich vooral in tweërlei opzicht van het vroegere:

1o. Dit laatste beruiste op de uitgaven, door 32 gezinnen genoteerd gedurende slechts vier weken in Maart 1920, terwijl aan het nieuwe *de uitgaven van 72 gezinnen gedurende een vol jaar* (October 1923 tot en met September 1924) *ten grondslag* liggen. De samenstelling van het type-budget is hierdoor minder onderhevig aan de werking van het toeval en de cijfers zijn niet alleen geschikt als een maatstaf van de duurte, doch geven tevens een nauwkeuriger beeld van alle uitgaven, die in een gezin in den loop van een jaar plegen voor te komen.

2o. Daar het type-budget betrekking heeft op de periode 1 October 1923—30 September 1924 en niet meer, zooals vroeger, op Maart 1920, was het wenschelijk deze periode ook als „basis” der berekeningen aan te nemen, d.w.z. deze periode voor de vaststelling van het indexcijfer = 100 te stellen. *Te beginnen met Maart 1926 wordt dus, evenals dit*

	Voe- ding ²⁾	Rest ³⁾	Totaal	Stijging en daling in perc. sedert periode 1/X/23-30/1X/24 = 100		Index- cijfer
				Voe- ding	Rest	
Gemiddelde weke- lijksche uitgave per gezinseenheid ⁴⁾ in centen gedurende het jaar 1 Oct. 1923- 30 September 1924.	493	608½	1101½			100
Bedragen in centen, welke per gezins- eenheid zouden zijn uitgegeven, indien bested aan het- zelfde als in het jaar 1 Oct.'23-30 Sept.'24 in:						
Maart 1926....	457½	595½	1053	- 7,2	- 2,1	95,7
Juni 1926....	472	594	1066	- 4,2	- 2,4	96,8

²⁾ Brood, beschuit, koek, grutterswaren, melk, kaas, eieren, vleesch, visch, vetten, suiker, andere kruidenierswaren, aardappelen, groenten, fruit, dranken, maaltijden b. huis bereid.

³⁾ Kleeding, schoeisel, huishuur, brandstof, gas, electriciteit, toilet, wasch, schoonmaakartikelen, woninginrichting, huisraad, fondsgelden, contributie, periodieken, rooken, ontspanning, spoor, tram, diversen.

⁴⁾ De herleiding tot gezinseenheden geschiedt aldus, dat de man geldt voor 1, de vrouw voor 0,9, een kind in het eerste levensjaar voor 0,15, in het tweede voor 0,2, in het derde voor 0,3 volwassene en zoo geleidelijk opklimmende met 0,05 voor elk leeftijdsjaar.

in Maart 1920 reeds eenmaal het geval was, *een nieuwe reeks indexcijfers aangevangen*, ditmaal op de basis van het jaar October 1923—September 1924 = 100. Om echter de continuïteit te bewaren met de tot dusver gepubliceerde reeksen op de basis van het prijsniveau van vóór den oorlog = 100 en op de basis van Maart 1920 = 100, wordt het nieuwe indexcijfer aan die beide reeksen aangesloten op deze wijze, dat als schakel voor de aansluiting gebruikt wordt het gemiddelde van de 4 indexcijfers voor de maanden December 1923, Maart, Juni en September 1924, vallende binnen de meer genoemde periode, zooals deze 4 indexcijfers voorkomen zoowel in de reeks op de basis van vóór den oorlog als in die op de basis van Maart 1920.

Vorenstaande tabel geeft het bedrag, dat van 1 October 1923 tot 30 September 1924 door de 72 gezinnen per eenheid en per week aan elk onderdeel van het budget werd uitgegeven, alsmede het bedrag, dat in Maart en in Juni 1926 volgens den stand der in elk dezer maanden geldende prijzen per eenheid per week zou zijn uitgegeven, indien dezelfde artikelen in dezelfde hoeveelheid waren gekocht en dezelfde diensten waren genoten als in de periode October 1923 tot en met September 1924. Het resultaat der berekening is het indexcijfer, dat men aan het einde van de tabel vindt.

Bovengenoemde aansluiting van het nieuwe indexcijfer op de oude reeksen met basis vóór den oorlog en op die met basis Maart 1920 geeft de volgende tabel:

Indexcijfers van de totale kosten van het levensonderhoud voor arbeidersgezinnen in de jaren 1911/13—Juni 1926, berekend door aansluiting van de op grondslag van de levenswijze gedurende de periode 1 October 1923—30 September 1924 vastgestelde cijfers aan die op grondslag van de levenswijze van 1911 en van de levenswijze van Maart 1920.

1911/13	100	Juni 1923..	173,5
Maart 1920..	213,7 ¹⁾	December 1923..	177,6
September 1920..	228,3	Juni 1924..	173,3
(max.)		Gemiddelde	
December 1921..	190,4	1 Oct.'23-30 Sept.'24	176,6 ¹⁾
Juni 1922..	186,8	Maart 1926..	169,0 ²⁾
December 1922..	176,3	Juni 1926..	170,9

¹⁾ Begin nieuwe reeks.

²⁾ Volgens de methode van 1920 zou dit cijfer 174,2 hebben bedragen, d.i. 3 % meer.

Ter toelichting der cijfers zelve diene het volgende:

Op de basis October 1923—September 1924 = 100 bedraagt het indexcijfer voor Maart 1926 95,7 en voor Juni 1926 96,8. Omgerekend op de basis Maart 1920 = 100 bedraagt het voor Maart 1926 79,0 en voor Juni 1926 80,0 en omgerekend op de basis van de periode 1911—1913 = 100 voor Maart 1926 169,0 en voor Juni 1926 170,9.

Om de vergelijking met vorige kwartalen mogelijk te maken en een onafgebroken reeks te bezitten, aanvangend met 1911—1913, loopend over Maart 1920 en over de periode October 1923—September 1924 tot thans, had het Bureau eigenlijk voor de vijf kwartalen van December 1924 tot en met December 1925 de indexcijfers volgens de nieuwe methode opnieuw moeten berekenen. Om het vele werk, dat dit zou meebrengen, moest hiervan worden afgezien. Dit heeft ten gevolge, dat het cijfer over Maart 1926 (169,0) ter beoordeling van de prijsbeweging in het eerste kwartaal van dit jaar alleen kan worden vergeleken met het cijfer 177,2 over December 1925, dat volgens de oude methode is berekend. Deze vermindering met ruim 8 punten is voor een gedeelte het gevolg van de verandering in de wijze van berekenen. Om vast te stellen in welke mate dit het geval is, is over Maart 1926 het cijfer tevens volgens de oude methode berekend. Het bleek toen 174,2 te zijn, dus *een daling sedert December* te vertoonen met 3 punten of 1,7 pCt., hoofdzakelijk als gevolg van prijsvermindering van melk, eieren, bevroren rundvleesch (tariefverlagingen van 3 Febr. en van 8 Maart jl.) en aardappelen. De daling van 174,2 op 169,0 kan dus beschouwd worden als een gevolg van de verandering in de methode. Zij vloeit voort uit een aantal oorzaken: o.a. een zuiverder berekening van de huurstijging, en wel uit de gegevens van den Woningdienst omtrent de huurstijging bij oude en bij nieuwe arbeiderswoningen en omtrent de verbouwing tusschen oudbouw en nieuwbouw, welke een lager cijfer geeft dan de vroegere berekening uit de opgaven der gezinnen zelve; de veranderingen in de kleeding, met name het groote gebruik van kunstzijde, waarbij zich het merkwaardige verschijnsel voordoet, dat de daaruit vervaardigde artikelen goedkooper zijn dan vóór den oorlog; enkele veranderingen in de levenswijze, blijkende uit het nieuwe type-budget (bijv. een grooter verbruik van vleesch, dat vrij sterk in prijs gedaald is), enz.

Bij de beoordeling van het nieuwe indexcijfer (169,0

basis vóór den oorlog, 79.0 basis Maart 1920) zal men dus met het verschil met het oude (174.2 en 81.5 of 3 pCt.) rekening moeten houden.

Zoals men weet, wordt bij de samenstelling van het Amsterdamsche cijfer niet met de belasting rekening gehouden. Nu in de inkomsten en ook in de belasting een zekere stabiliteit is gekomen, zou het type-budget van 1923—'24 wel de gelegenheid bieden om voortaan ook de belasting in de berekening te betrekken. Met het oog op de continuïteit wordt dit nagelaten. Evenwel worde opgemerkt, dat het ook geen invloed van eenige betekenis op het eindcijfer zou hebben als men het wel deed. Volgens het type-budget werd *f* 0,41 per eenheid per week voor belasting uitgegeven, of nog niet 4 pCt. der uitgaven. Het grootste deel dier belastinguitgave is wel 2 pCt. van het budget, is gemeentelijke inkomstenbelasting. Deze is sedert 1923—'24 met 11 pCt. gedaald (de factor van 0,675 is tot 0,6 verminderd); dat zou dus een vermindering van het indexcijfer met 0,2 pCt. geven.

Drie jaren Oostenrijksche Nationale Bank.

In de bijlage van het laatste nummer van het „Zeitschrift für Handelswissenschaft und Handelspraxis” wordt door den Directeur der Allgemeine Österreichische Boden-Credit-Amstalt, Dr. F. Hönig, een artikel gepubliceerd over de lotgevallen der Oostenrijksche Nationale Bank in de eerste drie jaren van haar bestaan.

Op het eerste jaar drukte, naar de schrijver opmerkt, de oprichting nog haar stempel. Zoowel materieel als moreel moest de Bank gefundeerd worden. Hierin is men ten volle geslaagd. De valuta werd gestabiliseerd, de dekking der biljetten versterkt en aan de geldcreatie een buitengewone elasticiteit verleend.

De kroon werd in overeenstemming met de waarde, welke zij gedurende het laatste kwartaal van 1922 bijna ononderbroken ter beurze van New York had gehad, op rond 71.000 voor den dollar gehouden, niet zoo laag, dat de koers nog niet voldoende prikkel tot verkoop van deviezen bood, niet zoo hoog, dat van de geldzijde uit bewegingen van het prijspeil zouden hebben kunnen intreden. Op basis van dezen koers nam de Bank alle haar aangeboden dollar- en pondwissels op. Hierdoor steeg de circulatie, doch verbeterde gelijktijdig de kwaliteit der dekking en verkreeg de Bank in toenemende mate de beschikking over middelen om den kronenkoers, indien noodzakelijk, door afgifte van deviezen te verdedigen. Karakteristiek voor het eerste jaar is dan ook een snelle stijging van de gouddeviezen van 114,5 miljoen Schilling¹⁾ op 7 Januari tot 383,2 miljoen op 31 December. Grootendeels hierdoor bepaald werd de stijging der circulatie van 447 tot 777,5 miljoen.

In 1924 werd de Nationale Bank op de vuurproef gesteld door de in dat jaar uitbrekende, hevige crisis. Over de rol, welke de Bank toen gespeeld heeft, schrijft Dr. Hönig het volgende:

De Nationale Bank, besloten achter alle deelen der volkshuishouding, welke haar bescherming noodig hadden, en waardig waren te staan, grijpt zoover mogelijk en credit-politiek toelaatbaar, echter veel verder dan haar plicht, haar voorschrijft, steunend en helpend in, om de crisis te localiseeren en de schade voor het sparende publiek en het productieve bedrijfsleven zooveel doenlijk te verzachten. In de bankstaten weerspiegelt zich deze hulp in een scherpe stijging der discontoportefeuille en der circulatie. Bijna gelijktijdig echter begint een daling van den metaal- en deviezenvoorraad. Buitenlandsche effectenbezitters brengen hun winsten in veiligheid en trekken daardoor groo-tere bedragen deviezen terug, dan zij indertijd bij aankoop der papieren in het land hebben gebracht. Korte credieten in buitenlandsche valuta worden opgezegd, want de buitenlandsche pers verbreidt, alsof datgene wat werkelijk plaats vindt nog niet genoeg was, overdreven, ja, van tijd tot tijd duidelijk kwaadwillige alarmgeruchten over Oostenrijk. De Nationale Bank moet intra en extra muros hevige gevechten leveren, doch zij handhaaft zich, door een rijken deviezenvoorraad tegen alle gevaren gewapend. Slechts aarzelend, en meer toegevend aan den invloed van het buitenland, draait zij ook de renteschroef aan, op

¹⁾ Kronen in Schilling omgerekend, om vergelijking met 1925 mogelijk te maken.

5 Juni tot 12 pCt., vervolgens, wanneer deze maatregel volkomen zonder effect blijft, op 13 Augustus tot den enorm hoogen stand van 15 pCt. De Londensche City, welke met de eigenaardigheden van de Oostenrijksche geld- en kapitaalmarkt niet voldoende vertrouwd is, wil de requisieten van de Engelsche bankpolitiek op Oostenrijk aangewend zien en raadt uitdrukkelijk iedere renteverlaging af. Nauwelijks toonen na de verlaging van het disconto op 13 pCt., welke tegen November plaats vond, de beurskoersen een voorbijgaande geringe verbetering, of reeds schrijft een Londensch blad (Times van 25 November 1924) dat de Weensche speculatie weer orgien viert. Anderzijds roepen de industrie, ondernemers zoowel als arbeiders, terecht om lage rente. Zoo woedt de strijd der meeningen om de politiek der Centrale Bank. Critiek van iederen aard bevit haar, men laadt op haar de verantwoordelijkheid voor de duurte, beschuldigt haar van „credietinflatie” en een document van de verwarring der tijden blijft voor altijd, wat de financieele commissie van den Volkenbond (in bijlage 1, punt 8 der Geneefsche protocollen van 15 September 1924) heeft neergelegd: de duidelijk of onvervulbare of nietszeggende eisch van een discontopolitiek, welke de muntstabiliteit „niet slechts in verhouding tot het goud, doch ook in verhouding tot de goederen kan handhaven”.

Het antwoord van president *Reisch* op deze critiek was volgens den schr. het eenige juiste, nl. het aanbod om af te treden. Het werd niet geaccepteerd en na nauwelijks twee maanden begonnen de golven kalmer te worden; het moeilijkste was gelukkig doorstaan en de politiek der Nationale Bank had zich schitterend gerechtvaardigd.

De hierboven genoemde gebeurtenissen weerspiegelden zich uiteraard in de weekstaten van de Bank. De voorraad goud en goudwissels daalde tot einde October bijna voortdurend. De discontoportefeuille zwol van 7 Januari tot 7 Augustus van 124,8 tot 332,9 miljoen Schilling aan, een maximumstand in den tijd, waarin anders de zaken een minimum bereiken, hetgeen ook uit de bankstaten van 1923 blijkt, toen op denzelfden dag de wisselportefeuille haar minimumbedrag van het jaar aanwees. De kroon bleef te midden van al deze beroeringen het geheele jaar stabiel, vertoonde zelfs geen enkele maal een neiging tot daling. Een meer doorslaand bewijs, dat de Bank een vuurproef heeft doorstaan, acht Dr. Hönig niet mogelijk.

In 1925 kreeg de stabilisatie haar beslag, doordat de nieuwe munteenheid, de Schilling werd ingevoerd, de „Zwangsbewirtschaftung” der deviezen afgeschaft en de goudpariteit als uitsluitende maatstaf voor de koersvorming van het geld werd vastgelegd. Sinds de deviezenvoorschriften zijn afgeschaft, waarvan men slechts gunstige uitwerking heeft ondervonden, functioneert de Nationale Bank als een circulatiebank, die haar biljetten ongelimiteerd in goud omwisselt, aangezien Schillingbiljetten onbepert tegen dollars worden ingewisseld. De derde maatregel was de stabilisatie van den Schilling op basis der goudrelatie (100 dollar = 710,66 Schilling), terwijl de Nationale Bank tot dusverre aan de koerspariteit in de verhouding van 100 dollar = 710,60 s. had vastgehouden. Derhalve kunnen de schommelingen der Schillingnoteringen voortaan zich slechts binnen de goudpunten bewegen. Opgemerkt dient te worden, dat de Schilling tegenover den dollar een agio deed, dat op 22 December 1925 met 3,78 ‰ een maximum bereikte.

Naast deze maatregelen dient vermeld te worden de terugkeer van de betekenis van het disconto tot beheersching van de geldmarkt. De Nationale Bank was hierbij geenszins passief, doch moest veeleer herhaaldelijk en met nadruk actief ingrijpen om de natuurlijke ontwikkeling te helpen doorbreken en een aan den toestand van de geldmarkt aangepaste communicatie met de opnieuw tot stand gekomen particuliere disconto-markt eenerzijds, met de door de landen als creditgevers gevraagde rente anderzijds tot stand te brengen.

Wat de ontwikkeling van den bankstaat in 1925 aangaat, ziet men een verheugende toeneming van den voorraad goud en gouddeviezen, gevolg van ruime toe-

strooming van buitenlandsche credieten en van verbetering der handelsbalans. De cijfers bedragen voor 7 Januari en 31 December 1925 352,1 en 513,9 miljoen Schilling. De wisselportefeuille heeft, na een maximum op 7 Januari van 182,4 op 23 September haar minimum bereikt met 69,3 miljoen Schilling en beliep 31 December weer 180,2 miljoen. Deze betrekkelijk lage stand, schrijft Dr. Hönig, is een verschijnsel, dat in den ongunst van den economischen toestand, ten deele echter ook in de verplaatsing van de vraag naar de particuliere wisselmarkt zijn verklaring vindt. Overblijfselen van het crisisjaar 1924 worden niet als wissels opgevoerd, doch onder „andere activa” geboekt. Op 23 Aug. 1926 bedroegen de voorraad gouden gouddeviezen 532,1 miljoen Schilling, de wisselportefeuille 66,4 miljoen.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE PANDBRIEVEN ONZER HYPOTHEEKBANKEN.

Op blz. 582 van dezen jaargang schreef ik o.a. deze zinsnede: „Aan dit *toeval*. . . . is het te danken, dat de onder drang van ondeskundigen aanvaarde *verplichting* (tot uitloting van een vast deel der pandbrieven) steeds volledig is kunnen worden nagekomen”.

Van vakantie terug, bereikt mij de vraag, wie ik met de kleinere uitdrukking „ondeskundigen” wel zou hebben bedoeld. Ik stel er nu prijs op alsnog mede te deelen, dat — zooals ik schreef — m.i. het vraagstuk, waarover het ging, er een was, hetwelk de directie *binnenskamers* tot oplossing moest brengen. Zij is, uit den aard der zaak, de eenige, die *alle* factoren kent; zij is dus de deskundige. Alle anderen zijn m.i. ondeskundigen.

Hiermede werd niets kleineerends bedoeld; en de vraag maakt mij duidelijk, dat ik beter had gedaan „buitenstaanden” te schrijven. Immers andere bedoeling had ik niet.

A. J. S. VAN LIER.

BOEKAANKONDIGING.

EEN BOEK OVER DE TABAKSCULTUUR IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Een belangwekkend werk is samengesteld door den Heer J. L. Vleming Jr., Hoofd van den belasting-accountantsdienst in Ned. Indië, on uitgegeven door den dienst der Belastingen aldaar. Het bevat talrijke gegevens over de verschillende wijzen, waarop de tabakscultuur in Nederlandsch-Indië wordt gedreven, hetzij door de bevolking op haar eigen gronden, zooals dit op Java en op Sumatra's Westkust plaats heeft, hetzij op gehuurde of gepachte gronden zooals in Besoeki, de Vorstenlanden en in Deli. Voor allen, die belang stellen in de tabakscultuur in die gewesten, bevat het werk belangrijke gegevens, vooral de beschrijving der cultuur door de bevolking op haar eigen gronden, die van de zoog. vrijman-tabak, op Java en Madoera bevat vele mededeelingen, die niet bekend waren, zoodat men een beeld krijgt van deze cultuur, haar uitgestrektheid en haar economische beteekenis en de gedragingen van de Inlandsche planters en van de talrijke tusschenpersonen, die bij het opkopen van de tabak hunne bemiddeling verlenen, van de voorschotten die worden gegeven, enz. Men ziet hoe naast en in de plaats van de kerftabak, die uitsluitend voor Inlandsch gebruik bestemd is, zich meer en meer de cultuur van krossoktabak uitbreidt, die in hoofdzaak naar de markten in Amsterdam en Rotterdam wordt gezonden. Zooals uit bijgevoegde statistieken blijkt, is uitgestrektheid der bevolkingstabak in de laatste jaren op Java en Madoera steeds toenemende (van 134.126 bouw in 1917 tot 172.757 bouw in 1923 en, na de gunstige opbrengstcijfers in dit jaar, tot 278.708 in 1924). De waarde van den oogst van kerftabak wordt op 20 miljoen gulden geschat, de waarde van den krossokogst is moeilijk te schatten, doch wordt op ongeveer 15 miljoen gulden aangenomen.

Ook wordt een uitgebreide beschrijving gewijd aan de bevolkingcultuur van tabak op Sumatra's Westkust, waar de productie op 20.000 à 21.000 picol wordt geraamd.

Naast de tabakscultuur der bevolking op haar gronden, waarbij de beschikking over het product aan den Inlandschen planter blijft, wordt uitgebreid behandeld de cultuur door de bevolking in Besoeki op gronden, die zij aan de ondernemers heeft verhuurd en waarbij dan ook de oogst tegen vooraf overeengekomen prijzen aan den ondernemer-huurder wordt ingeleverd. Voor dit doel zijn, zooals wordt meegedeeld, ongeveer 65.000 bouw ingehuurd, waarvan jaarlijks de helft met tabak beplant wordt. Het zijn groote oogsten, die hiervan verkregen en in Holland aangevoerd worden, in 1922, 1923 en 1924 resp. 130.478, 159.993 en 196.388 pakken van 90—100 KG.¹⁾, verkocht voor gemiddeld 35, 46 en 44½ cent per ½ KG.

Tenslotte wordt de cultuur behandeld van tabak op Sumatra's Oostkust (Deli) gedreven op gronden, aan de ondernemers door de Sultans in concessie gegeven op voorwaarden, door het Gouvernement vastgesteld, en met behulp van koelies, van China en Java aangevoerd, een belangrijk gebied, met oogsten van ongeveer 200.000 pakken (van plm. 78 KG) in Amsterdam en Rotterdam voor 60 tot 80 miljoen gulden verkocht.

Een zeer lezenswaardig hoofdstuk vormt een beschrijving van de sigaren- en sigarettenindustrie op Java. Gemeld wordt hoe een groote fabriek 1.200.000 sigaren per week van 7 werkdagen produceert en een andere fabriek een miljoen sigaretten per dag. Ook wordt beschreven de industrie van de strootjes, die door de Inlandsche bevolking gerookt worden. Daarbij wordt een fabriek vermeld, of liever een werkplaats, want alle strootjes worden met de hand en in huisarbeid vervaardigd, die jaarlijks 400 miljoen strootjes aflevert. De jaarproductie wordt op 1½ milliard strootjes geschat.

Interessant is hetgeen hierbij te lezen valt over de concurrentie, die aan de sigaretten- en strootjesindustrie wordt aangedaan door goedkope sigaretten van in Amerika gewonnen Virginia-tabak of van in China geteelde tabak van Virginia-zaad, die door enkele groote firma's (Amerikaansche en Chineesche) in Ned. Indië worden ingevoerd. Een dezer firma's is er reeds toe overgegaan niet de sigaretten maar de tabak te importeerden ter vermindering van het invoerrecht op sigaretten, en de sigaretten op Java te fabriceren en wel in een fabriek te Cheribon, die 250 miljoen van dergelijke Virginia-sigaretten per maand kan afleveren.

In het werk zijn nog te vinden een uitgebreide beschrijving van de cultuur en bereiding van de tabak, van den handel in dit artikel, van de verschillende belastingen en heffingen van tabak en tabakfabrikaten, terwijl in de bijlagen vele statistieken betreffende de productie en den uitvoer van tabak, de landen van bestemming, den invoer van sigaretten, de opbrengst van het uitvoerrecht, enz. enz. zijn opgenomen en verder afdrucken o.a. van werkcontracten ter Oostkust van Sumatra, grondhuurcontracten en plantovereenkomsten in Besoeki enz. zoodat dit werk voor allen, die gegevens zoeken omtrent de tabakscultuur in N. I. of in het algemeen in dit product belangstellen, van veel waarde is.

Helaas heeft de schrijver het noodig geoordeeld om, ofschoon dit werk bedoeld is ter voorlichting van belastingambtenaren, ook een paar kwesties te behandelen, die hiermede niets uitstaande hebben en een daarvan op een wijze, die in dit werk afgekeurd moeten worden. De Heer Vleming brengt nl.

¹⁾ Bij een totaal oogst van Java-tabak, in Holland van die oogsten aangebracht, van 329.861 pakken in 1922, 497.050 in 1923 en, voor zoover de gegevens verstrekt zijn, 619.967 pakken in 1924.

bij de behandeling der Delitabak ook de koeliordonnantie en de poenale sanctie ter sprake en door aan het standpunt der tegenstanders veel plaats in te ruimen, terwijl de voorstanders maar met één zintje aan het woord gelaten worden, en door als litteratuur over dit onderwerp slechts één brochure (en welke!) van een tegenstander aan te geven, behoeft men niet te vragen wat de meening van den schrijver over dit onderwerp is. Dat de Heer Vleming tegen een koeliordonnantie met een poenale sanctie is, is niet ernstig, vooral niet omdat hij blijkbaar geen andere litteratuur over het onderwerp heeft geraadpleegd dan de bovenbedoelde brochure, hetgeen aan zijn oordeel elk gewicht ontnemt, maar dat de schrijver in dit werk, bestemd voor belastingambtenaren en gedrukt op kosten van het Gouvernement, een zeer eenzijdige en tendentieuze voorstelling van de kwestie der poenale sanctie geeft achten wij ontoelaatbaar, vooral nu ditzelfde Gouvernement het instituut der poenale sanctie onlangs met instemming van den Volksraad heeft goedgekeurd en bestendigd.

H. J. B.

MAANDCIJFERS.**EMISSIES IN JULI 1926.**

Staatsleeningen f 5.146.875,—
zijnde:

Duitschland

Vrijstaat Beieren \$ 750.000
6½ % obl. à 94 % .. f 1.762.500

Zuid-Amerika

Vereen. Staten v. Brazilië
\$ 1.500.000 6½ % obl.
à 90¼ % f 3.384.375

Prov. en Gemeentelijke Leeningen. „ 29.246.857,50
zijnde:

Nederland

Provincie Zuid-Holland
f 2.000.000 4½ % obl.
à 99⅞ % (1) f 1.997.500

Gem. Deventer f 1.000.000
4½ % obl. à 98½ % (1) .. f 985.000

Gem. Dordrecht f 3.800.000
4½ % obl. à 98½ % (2) f 3.752.500

Gemeente 's-Gravenhage
f 9.714.000 5½ % obl.
à 99⅞ % (1) f 9.701.857,50

Gemeente Rotterdam
f 12.000.000 4½ % obl.
à 98½ % (1) f 11.850.000

Duitschland

„Amtsverband“ Cloppen-
burg (Oldenburg)
f 1.000.000 7 % obl. à
96 % f 960.000

Industriele Ondernemingen „ 32.718.750,—
zijnde:

*Nederland**Obligatiën*

Vanden Bergh's Fabrieken
f 17.000.000 5½ % obl.
à 99¼ % f 16.957.500

N.V. Koninklijke Stoom-
schoenenfabriek A. H.
van Schijndel f 250.000
6 % obl. à 99 % f 247.500

N.V. „Société Anonyme des
Zincs de la Campine“
(N.V. Kempensche Zink-
maatsch.) f 1.000.000
6 % obl. à 97 % f 970.000

*Duitschland**Obligatiën*

A.G. Sächsische Werke
\$ 2.000.000 6½ % obl.
à 91½ % f 4.575.000

Verein. Stahlwerke A.G.
R.M. 12.500.000 7 %
hyp. obl. à 98 % f 7.350.000

*Vereenigde Staten**Aandeelen*

Chrysler Corpor. \$ 10.000
cum. pref. aand. zonder
nom. waarde à \$ 104,75³) f 2.618.750

Rubber-Maatschappijen f 500.000,—
zijnde:

*Nederlandsch-Indië**Aandeelen*

N. V. Cultuur-Maatsch.
„Waringin“ f 200.000
gew. aand. à 250 % .. f 500.000

Suikerondernemingen „ 5.000.000,—
zijnde:

*Nederlandsch-Indië**Aandeelen*

Handelsver. „Amsterdam“
f 5.000.000 aand. à 100 % f 5.000.000

Tabaksondernemingen „ 945.000,—
zijnde:

*Nederlandsch-Indië**Aandeelen*

Holland Langkat Tabak-
Mij. f 900.000 gew.
aand. à 105 % f 945.000

Totaal f 73.557.482,50

1) Deze leening diende geheel voor conversie.

2) Voor conversie f 3.000.000.

3) Introductie ter beurze.

Totaal der emissies in Januari f 124.766.250,—

Februari .. „ 29.542.250,—

Maart „ 21.925.975,—

April „ 19.849.750,—

Mei „ 50.022.402,50

Juni „ 190.759.500,—

Juli „ 73.557.482,50

Algemeen Totaal .. f 510.423.610,—

Voorts werd in Juli de inschrijving opengesteld op de volgende obligatieleeningen:

	Rente- Guldens	Emissie- voet	koers
Rooms-Katholieke kerkelijke Instellingen voor maatschappelijk werk in Duitschland (leening groot \$ 600.000 waarvan reeds \$ 200.000 geplaatst).....	1.000.000	7 %	97½ %
E.E. Zusters Dominicanessen te Speyer	350.000	8 %	108 %
R.-K. Vrouwenkliniek Bethlehem 's-Gravenhage	130.000	5 %	98½ %
Norbertyner Orde te Gëdöllo	800.000	8 %	94½ %

RIJKSPPOSTSPAARBANK.

JULI	1924	1925	1926
Inlagen	f 12.099.276	f 10.778.683	f 11.022.133
Terugbetalingen ..	„ 10.886.880	„ 10.701.852	„ 11.047.174
Tegedoer inleggers op ultimo	„ 301.021.467	„ 302.391.252	„ 310.138.141
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 44.789.400	„ 42.322.800	„ 41.898.450
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	10.198	10.088	9.848
Aantal geheel afbetaald	7.703	8.051	7.273
Aantal in omloop op ultimo	1.961.509	1.975.004	1.997.324

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Juli 1926		Juli 1925	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk	62.708	f 3.267.462.000	60.995	f 3.038.964.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	46.107	„ 2.836.769.000	45.513	„ 2.624.358.000
	1.507	„ 12.441.000	1.805	„ 10.361.000

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

(In duizenden guldens).

	Juni 1926		Juni 1925	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o ..	116.633		109.552	
Bijschrijvingen ..	1.139.219	455.447	862.987	316.917
waarvan				
Stortingen	486.420	90.301	365.619	63.616
Gegireerd	652.799	365.146	—	253.744
uit and. hoofde.	—	—	—	—
Afschrijvingen ..	744.467	480.525	549.330	291.230
waarvan				
Chèques	150.320	115.347	101.061	36.349
Gegireerd	573.051	365.146	—	253.774
uit and. hoofde.	21.096	32	—	—
Gezamenlijk tegevoed op ult ^o ..	—	90.962	—	348.632
Bedrag ter beglegging ¹⁾	—	72.498	—	63.849

¹⁾ Hiervoor komt uitsluitend in aanmerking het saldo-tegevoed der particuliere rekeningen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

OPEN MARKT.

	1926				1925	1924	1914
	28 Aug.	23-28 Aug.	16-21 Aug.	9-14 Aug.	24-29 Aug.	25-30 Aug.	20-24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	27/8	23/4-7/8	25/8-3/4	27/16-9/16	31/16-4	21/8-3/8	31/8-3/16
Prolong.	23/4	21/2-3	2-1/2	21/4-1/2	31/2	21/4-3	21/4-3/4
<i>Londen</i>							
Daggeld ..	3-4	3-5	3 1/4-5	3-4 1/2	2 3/4-4	2 3/4-3 1/2	1 3/4-2
Partic. disc.	4 1/16-5/8	4 1/16-5/8	4 1/2-9/16	4 1/4-1/2	3 3/4-7/8	3 3/4-7/8	2 1/4-3/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld ..	5-6 1/2	3-7	3-5 1/2	3 1/2-6	7-9 1/2	—	—
Partic. disc.	4 3/4	4 1/2-7/8	4 1/2-5/8	4 1/2	7 7/8	—	—
30-55 d...	4 7/8	4 1/2-7/8	4 1/2-5/8	4 1/2	7 7/8	—	2 1/8-1/2
56-90 d...	4 3/4	4 1/2-7/8	4 1/2	4 1/2	7 7/8	—	—
<i>Warenwechsel.</i>	5 1/2	5-5/8	4 3/8-5	5	8 7/8-9	—	—
<i>New York¹⁾</i>							
Call money	5-1/4	4 1/2-5 1/4	4 1/2-3/4	4 1/2-5 1/4	4-3/4	2-1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 3/4	3 3/4-7/8	3 3/8-3/4	3 1/2-3/4	3 3/8-3/4	—	—

¹⁾ Call money-koers van 27 Aug. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag. ²⁾ Koers van 27 Aug.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia ¹⁾)
24 Aug. 1926	2.49 9/16	12.11 5/8	59.42 1/2	7.07	6.81 1/2	100 1/2
25 " 1926	2.49 9/16	12.11 5/8	59.47	7.14 1/2	6.86 1/2	100 1/2
26 " 1926	2.49 5/8	12.11 5/8	59.51	7.13	6.86 1/2	100 1/8
27 " 1926	2.49 11/16	12.11 5/8	59.48 1/2	7.16	6.87 1/2	100 1/4
28 " 1926	—	—	—	—	—	—
30 " 1926	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w. ¹⁾	2.49 7/16	12.11 1/8	59.39	6.97	6.74	100
Hoogste d.w. ¹⁾	2.49 3/4	12.11 3/8	59.52	7.21	6.92	100 1/2
23 Aug. 1926	2.49 7/16	12.11 5/8	59.38 1/2	7.04 1/2	6.76 1/2	100 1/8
16 " 1926	2.49 9/16	12.11	59.33 1/2	6.79 1/2	6.71	100 1/8
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

¹⁾ Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag ¹⁾)	Boekarest ¹⁾)	Milaan **)	Madrid **)
24 Aug. 1926	48.18	35.25	7.38	1.14	8.06	38.37 1/2
25 " 1926	48.18	35.25	7.37	1.20	8.20	38.42 1/2
26 " 1926	48.19	35.23	7.38	1.20	8.19	38.25
27 " 1926	48.18	35.25	7.37	1.20	8.15 1/2	38.20
28 " 1926	—	—	7.38	1.20	—	—
30 " 1926	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w. ¹⁾	48.15	35.10	7.36	1.10	8.—	38.15
Hoogste d.w. ¹⁾	48.21	35.25	7.40	1.25	8.22 1/2	38.60
23 Aug. 1926	48.18	35.25	7.38	1.17	8.04 1/2	38.55
16 " 1926	48.16 1/2	35.25	7.37	1.14	8.16	38.05
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

¹⁾ Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors ¹⁾)	Buenos Aires ¹⁾)	Montreal ¹⁾)
24 Aug. 1926	66.80	66.30	54.70	6.28	100 1/8	2.49 3/4
25 " 1926	66.80	66.30	54.70	6.27	100 3/4	2.49 3/4
26 " 1926	66.80	66.30	54.72 1/2	6.28	100 3/4	2.49 3/4
27 " 1926	66.80	66.30	54.70	6.28	100 3/4	2.49 3/4
28 " 1926	—	—	—	6.28	100 3/4	2.49 3/4
30 " 1926	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w. ¹⁾	66.72	66.20	54.60	6.25	100 1/2	2.49 1/4
Hoogste d.w. ¹⁾	66.85	66.35	54.75	6.30	101 1/8	2.50 1/2
23 Aug. 1926	66.80	66.30	54.72 1/2	6.27	100 3/4	2.49 3/4
16 " 1926	66.75	66.25	54.70	6.26	100 3/8	2.49 3/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48 9/8

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. ¹⁾ Part. opgave.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Sept. 1926 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 3/4	12.11 3/8	5
Berlijn *)	100 Mark	59.26 1/2	59.44 1/2	6
Parijs *)	100 Franc	48.—	7.19	7 1/2
Brussel *)	100 "	48.—	6.89	7
Zürich *)	100 "	48.—	48.18	3 1/2
Praag	100 Kronen	50.41 ¹⁾	7.38 1/2	6
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.20	7
Boedapest	Mill. Kronen	50.41 ¹⁾	35.—	6
Boekarest	100 Lei	48.—	1.20	6
Sofia	100 Leva	48.—	1.80	10
Belgrado	100 Dinar	48.—	4.40	7
Stamboel	Turksch £	10.93	1.35	—
Athene	100 Drachme	48.—	2.81	10
Milaan *)	100 Lira	48.—	8.08 1/2	7
Madrid *)	100 Peseta	48.—	38.10	—
Lissabon	Escudo	2.68 1/2	0.12 5/8	9
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	66.24 1/2	5
Oslo *)	100 "	66.67	54.70	5 1/2
Stockholm *)	100 "	66.67	66.76	4 1/2
Reickjavik	100. IJsl. Kr.	66.67	55.15	—
Warschau	100 Zloty	48.—	27.—	10
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.50	—
Riga (Leland)	100 Lat	48.—	48.—	8
Reval (Estland)	100 Estl. Mk.	0.66 3/4	0.66 1/2	—
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26	6.28	7 1/2
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85	—
Danzig	100 Gulden	48.40	0.48 3/8	5 1/2
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	2.4875	2.49 1/8	—
Montreal	Canad. \$	2.4875	2.50	—
Mexico	Mex. Dollar	—	1.22 1/2	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ²⁾	1.00 3/8	—
La Paz (Bolivia)	Boliviano	0.97	0.89	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ³⁾	0.38 1/4	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.9080 ²⁾	0.30	—
Bogota (Columbia)	Peso	2.42	2.44 1/2	—
Quito (Ecuador)	Sucre	1.21	0.42 1/2	—
Lima (Peru)	Per. £	12.10 1/2	9.80	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	2.52 1/2	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.47 1/2	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99	—
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01 1/2	—
San José (C. Rica)	Colon	0.6220	0.62 1/2	—
Guatemala	Peso	0.0415	0.0415	—
Managua (Nicarag.)	Cordoba	2.48 1/4	2.52	—
San Salvador (Salv.)	Colon	1.2440	1.24 1/4	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.807	0.90 3/8	4
Batavia	Gulden I.C.	1.—	1.00 3/8	4
Kobe	Yen	1.24	1.20 1/4	7.3
Hong Kong	Dollar	—	1.34 1/2	—
Shanghai	Taël	—	1.74	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.41 1/2	—
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.22 1/2	—
Bangkok	Tical	0.914	1.17 1/2	—
Teheran (Perzië)	Kran	—	0.26	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 3/4	12.07	—
Alexandrië	Egypt. £	12.42	12.42	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 3/4	12.12	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 3/4	—	—

¹⁾ Pariteit der voorm. Oostenr. Kroon. ²⁾ Goudpeso. ³⁾ Milreis Goud.

*) Not. te Amsterdam. **) Id. te Rotterdam. Overige not. part. opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p.100 fr.)	Berlijn (\$ p.100 Mk.)	Amsterdam (\$ p.100 gld.)
24 Aug. 1926	4,85 ⁹ / ₁₆	2,84	23,81	40,07
25 " 1926	4,85 ⁷ / ₈	2,86 ¹ / ₂	23,82	40,07
26 " 1926	4,85 ⁵ / ₁₆	2,85 ¹ / ₂	23,83	40,06
27 " 1926	4,85 ³ / ₈	2,87	23,83 ¹ / ₂	40,06
28 " 1926	4,85 ¹ / ₄	2,88 ¹ / ₂	23,82	40,06
30 " 1926	4,85 ¹ / ₄	2,89	23,81	40,05
31 Aug. 1925	4,85 ⁷ / ₁₆	4,69	23,80	40,29
Muntpariteit..	4,8667	19,30	23,81 ¹ / ₄	40 ⁹ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	14 Aug. 1926	21 Aug. 1926	23/28 Aug. '26 Laagste	28 Aug. 1926 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 ¹ / ₂	97 ¹ / ₂	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁹ / ₁₆
Athene	Dr. p. £	442	438 ¹ / ₂	400	437
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈
Budapest ...	Pen. p. £	27.75	27.75	27.60	27.85
B. Aires ¹⁾ ...	d. p. \$	45 ¹³ / ₃₂	45 ⁷ / ₁₆	45 ⁵ / ₁₆	45 ¹ / ₂
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6	1/6	1/5 ³¹ / ₃₂	1/6 ¹ / ₃₂
Constantin..	Piast. p. £	887 ¹ / ₂	885	880	900
Hongkong ...	Sh. p. \$	2/3 ⁵ / ₈	2/2 ⁵ / ₁₆	2/2 ¹ / ₈	2/2 ¹³ / ₁₆
Kobe	Sh. p. yen	1/11 ¹ / ₂	1/11 ¹ / ₂	1/11 ¹ / ₂	1/11 ¹ / ₂
Lissabon ¹⁾ ..	d. per Esc.	217 ¹ / ₃₂	217 ¹ / ₃₂	233 ¹ / ₆₄	235 ¹ / ₆₄
Mexico	d. per \$	24	24	23	25
Montevideo ¹⁾	d. per \$	49 ¹ / ₂	49 ¹ / ₂	49 ¹ / ₂	50 ¹ / ₂
Montreal ¹⁾ ..	\$ per £	4.85 ⁵ / ₈	4.85	4.84 ¹ / ₈	4.85 ⁵ / ₈
R.d. Janeiro ¹⁾	d. per Mil.	7 ¹⁹ / ₃₂	7 ¹⁹ / ₃₂	7 ¹⁷ / ₃₂	7 ⁹ / ₈
Shanghai ...	Sh. p. tael	2/10	2/9 ¹ / ₈	2/9 ¹ / ₈	2/10 ¹ / ₈
Singapore ...	id. p. \$	2/3 ²⁹ / ₃₂	2/3 ²⁹ / ₃₂	2/3 ²⁷ / ₃₂	2/4
Valparaiso ²⁾	\$ p. £	39.40	39.40	39.40	39.40
Warschau ..	Zl. p. £	45 ¹ / ₂	45	44	46

1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

Londen ¹⁾		N.York ²⁾	
23 Aug. 1926..	28 ¹³ / ₁₆	62 ¹ / ₂	23 Aug. 1926....
24 " 1926..	29 ¹ / ₁₆	62 ⁷ / ₈	24 " 1926....
25 " 1926..	28 ⁷ / ₈	62 ⁵ / ₈	25 " 1926....
26 " 1926..	28 ⁷ / ₈	62 ³ / ₄	26 " 1926....
27 " 1926..	29 ¹ / ₁₆	62 ³ / ₄	27 " 1926....
28 " 1926..	28 ¹³ / ₁₆	62 ³ / ₈	28 " 1926....
29 Aug. 1925..	32 ¹³ / ₁₆	71 ¹ / ₂	28 Aug. 1925....
20 Juli 1914..	24 ¹³ / ₁₆	54 ¹ / ₈	20 Juli 1914....

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

Goudprijs³⁾

Londen		N.York	
23 Aug. 1926..	84/10 ¹ / ₂	23 Aug. 1926....	84/10 ¹ / ₂
24 " 1926..	84/10 ¹ / ₂	24 " 1926....	84/10 ¹ / ₂
25 " 1926..	84/11 ¹ / ₂	25 " 1926....	84/11 ¹ / ₂
26 " 1926..	84/11 ¹ / ₂	26 " 1926....	84/11 ¹ / ₂
27 " 1926..	84/11 ¹ / ₂	27 " 1926....	84/11 ¹ / ₂
28 " 1926..	84/11 ¹ / ₂	28 " 1926....	84/11 ¹ / ₂
29 Aug. 1925..	84/11 ¹ / ₂	28 Aug. 1925....	84/11 ¹ / ₂
20 Juli 1914..	84/11	20 Juli 1914....	84/11

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen.	15 Aug. 1926	23 Aug. 1926
Saldo bij de Nederlandsche Bank...	f 2.232.272,52	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	" 305.857,08	f 6.484.170,58
Voorschot op ult. Juli 1926 aan de gemeenten op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomsten belasting.....	" 23.943.136,79	" 23.943.136,79
Voorschotten aan de koloniën.....	" 9.280.505,80	" 9.228.215,15
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven.....	" 143.599.276,48	" 143.212.551,11
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen.....	" 4.000.000,—	" 7.000.000,—
Vordering op het Staatsbedrijf der P., T. en T. ²⁾	" 16.745.878,45	" 21.227.893,43
Id. op andere Staatsbedrijven ²⁾	" 3.810.348,03	" 3.810.348,03
Verplichtingen.	15 Aug. 1926	23 Aug. 1926
Voorschot door de Nederl. Bank....	—	f 4.140.174,18
Schatkistbiljetten in omloop ¹⁾	f 97.105.000,—	" 97.105.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 38.660.000,—	" 38.660.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank..	—	—
Zilverbons in omloop.....	" 13.840.426,—	" 14.101.963,—
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten ²⁾ ..	—	—
Id. a. h. Alg. Burg. Pensioenfond ²⁾ ..	" 18.225.569,70	" 15.518.696,24
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. ²⁾ ..	" 46.494.813,56	" 44.114.162,05
Id. aan andere Staatsbedrijven ²⁾	" 455.000,—	" 515.000,—
Id. aan diverse instellingen ²⁾	" 3.544.238,42	" 3.569.976,80

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929.

2) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	21 Aug. 1926	28 Aug. 1926
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-Indië	f 122.000,—	f 163.000,—
Indische Schatkistprom. in omloop...	" 22.950.000,—	" 23.750.000,—
Voorschot Javasche Bank aan N.-Indië	—	—
Muntbiljetten in omloop.....	" 34.121.000,—	" 34.094.000,—
Ten voordeele van Ned.-Indië geboekte beleggingen van het Ned.-Ind. muntfonds.....	" 3.911.000,—	" 3.427.000,—
Idem van de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 1.201.000,—	" 1.149.000,—
Totaal.....	f 54.597.000,—	f 56.240.000,—
Te goed bij de Javasche Bank.....	" 7.708.000,—	" 6.343.000,—
In 's Lands Kassen aanwezig.....	" 39.856.000,—	—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 30 Aug. 1926.

Activa.	
Binnenl. Wis- Hfdbk. f	28.082.685,72
sels, Prom., Bijbnk. "	8.278.583,51
enz. in disc. Agsch. "	15.493.368,92
Papier o. h. Buitentl. in disconto.....	f 51.854.638,15
Idem eigen portef. f	216.217.607,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "	—
Beleeningen { Hfdbk. f	45.231.440,96
incl. vrsch. Bijbnk. "	11.451.225,48
in rek.-crt. Agsch. "	70.707.480,20
op onderp. f	127.390.146,64
Op Effecten.....	f 123.684.046,64
Op Goederen en Spec. "	3.706.100,—
Voorschotten a. h. Rijk.....	" 12.485.502,20
Munt en Muntmateriaal	—
Munt, Goud.....	f 63.702.175,—
Muntmat., Goud ..	" 356.289.573,63
Munt, Zilver, enz. "	f 419.991.748,63
Muntmat., Zilver ..	" 27.596.061,73
Effecten	—
Belegging Res.fonds. f	7.040.755,51
id. van 1/5 v. h. kapit. "	" 3.999.542,38
Gebouwen en Meub. der Bank.....	" 5.142.000,—
Diverse rekeningen.....	" 47.353.804,24
	f 919.071.806,48

Passiva.

Kapitaal.....	f 20.000.000,—
Reservefonds.....	" 7.047.731,06
Bijzondere reserve.....	" 8.800.000,—
Bankbiljetten in omloop.....	" 838.010.710,—
Bankassignatiën in omloop.....	" 683.953,13
Rek.-Cour. f Het Rijk f	—
saldo's: Anderen "	" 37.321.789,90
Diverse rekeningen.....	" 7.207.622,39
	f 919.071.806,48

Beschikbaar metaalsaldo..... f 271.811.307,07

Op de basis van 2/5 metaaldekking.... " 96.608.016,46

Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. " 1.359.056.535,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-king ³⁾
	Munt	Muntmat.				
30 Aug. '26	63.702	356.290	838.011	38.006	271.811	51
23 " '26	63.938	356.290	810.578	53.161	274.799	52
16 " '26	64.064	356.290	815.933	55.605	273.132	51
9 " '26	64.213	361.336	823.633	49.365	277.710	52
2 " '26	64.302	361.336	846.309	56.706	271.940	50
26 Juli '26	64.615	361.336	814.221	76.081	275.066	51
1 Sept. '25	56.184	358.233	899.192	27.224	251.580	47
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
24 Juli 1926..	1.072	1.498	887	896	493
17 " 1926..	1.061	1.543	786	885	410
10 " 1926..	1.052	1.558	748	860	423
3 " 1926..	1.022	1.641	762	974	477
26 Juni 1926..	1.027	1.510	554	972	458
25 Juli 1925..	1.024	1.448	737	1.012	298
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelsch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
21 Aug. 1926	231.000		333.500	53.500	153.600
14 " 1926	231.500		338.500	45.000	154.800
7 " 1926	227.500		337.000	46.000	150.900
24 Juli 1926	194.794	34.021	335.632	49.983	152.068
17 " 1926	199.943	33.923	336.723	48.044	157.284
10 " 1926	200.024	33.927	338.773	45.666	157.504
3 " 1926	200.067	35.186	331.581	43.274	160.739
22 Aug. 1925	132.523	44.246	315.887	52.502	103.818
23 " 1924	150.074	64.288	261.409	99.966	142.738
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
21 Aug. 1926		121.910		***	60
14 " 1926		118.210		***	60
7 " 1926		120.520		***	59
24 Juli 1926	11.945	26.334	54.871	65.553	59
17 " 1926	11.703	25.785	51.240	67.441	61
10 " 1926	11.817	24.410	53.626	64.899	62
3 " 1926	11.529	23.724	47.795	62.185	63
22 Aug. 1925	18.748	33.460	82.611	61.328	48
23 " 1924	34.916	26.877	65.674	25.771	59
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{1}{2}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
25 Aug. 1926	154.806	140.271	290.751	56.250	239.844
18 " 1926	154.144	140.553	290.959	56.250	240.214
11 " 1926	153.868	141.321	294.177	56.250	243.595
4 " 1926	152.844	142.503	296.993	56.250	246.405
28 Juli 1926	152.127	142.020	293.896	56.250	243.089
21 " 1926	151.734	141.347	291.981	56.250	241.270
26 Aug. 1925	163.194	144.267	295.086	56.250	244.096
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
25 Aug. '26	38.774	73.314	26.116	102.057	34.285	26 $\frac{1}{2}$
18 " '26	34.332	72.219	16.939	104.828	33.341	27 $\frac{1}{2}$
11 " '26	36.810	72.196	11.004	112.162	32.296	26 $\frac{1}{2}$
4 " '26	36.340	68.544	8.367	108.492	30.091	25 $\frac{1}{2}$
28 Juli '26	34.925	68.525	9.727	105.492	29.857	26
21 " '26	40.540	69.942	7.612	114.972	30.137	24 $\frac{1}{2}$
26 Aug. '25	35.414	70.114	21.813	104.218	38.677	30 $\frac{1}{2}$
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarvan op het buitenl.	Beleeningen
26 Aug. '26	5.549	1.864	339	578	5.741	17	2.198
19 " '26	5.549	1.864	339	577	5.968	19	2.228
12 " '26	5.549	1.864	338	579	5.980	19	2.272
5 " '26	5.549	1.864	338	579	7.864	24	2.241
29 Juli '26	5.549	1.864	338	577	6.710	24	2.288
27 Aug. '25	5.547	1.864	311	578	3.494	12	2.862
23 Juli '14	4.104	—	640	—	1.541	8	769

Data	Buitt. gew. voorsch. afd. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Diver-sen	Circulatie	Rekg. Courant Parti-culieren	Staat
26 Aug. '26	36.450	5.480	4.503	55.147	3.238	92
19 " '26	36.950	5.421	4.043	55.659	3.157	8
12 " '26	37.300	5.416	4.535	56.271	3.447	15
5 " '26	37.850	5.409	3.689	57.259	3.900	36
29 Juli '26	37.450	5.389	4.233	56.022	4.326	17
27 Aug. '25	27.750	5.099	3.632	44.702	2.387	42
23 Juli '14	—	—	—	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regering.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit. circ. banken ¹⁾	Devisen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
22 Aug. 1926	1.492,8	229,0	384,1	1.065,8	12,4
14 " 1926	1.492,6	260,4	405,9	1.108,5	10,7
7 " 1926	1.492,5	260,4	486,9	1.127,0	7,7
31 Juli 1926	1.492,5	260,4	494,8	1.198,8	80,3
23 " 1926	1.492,5	260,4	308,4	1.130,5	8,3
23 Aug. 1925	1.137,2	97,7	358,4	1.566,5	16,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva	Door Rijksb. geher-disc.
22 Aug. 1926	89,5	866,8	2.756,1	803,5	139,0	—
14 " 1926	89,5	813,0	2.861,5	703,0	132,7	—
7 " 1926	89,5	721,3	2.971,7	600,5	120,2	—
31 Juli 1926	89,5	646,5	3.106,5	538,1	116,8	—
23 " 1926	89,5	714,4	2.644,9	748,7	129,0	—
23 Aug. 1925	201,9	683,2	2.292,3	976,8	490,4	489,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0	—

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 22, 14, 7 Aug., 31, 23 Juli, resp. 306,8; 246,7; 201; 137,6; 258 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud en Zilver	Te goed in en wissels op het buitenland	Binnen-landsche wissels	Beleeningen	Voorsch. afd. St.		Circulatie	Rekg. Crt. Parti-culieren
					Voorge-trokken Duitsch geld	Schatk. pap. wet van 19-5-'26		
26 Aug. '26	359	30	1.507	395	5.200	1.025	9.148	144
19 " '26	360	30	1.561	417	5.200	1.025	9.071	208
12 " '26	360	30	1.587	438	5.200	1.025	9.108	215
5 " '26	360	30	1.518	480	5.200	975	8.993	251
29 Juli '26	361	30	1.919	545	5.200	1.075	8.975	360
22 " '26	361	30	1.709	607	5.200	1.075	8.896	599
27 Aug. '25	356	30	1.336	316	5.200	—	7.616	174

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal-middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
11 Aug. '26	2.837,2	1.503,1	137,4	549,0	231,0
4 " '26	2.836,9	1.484,6	139,6	547,6	228,5
28 Juli '26	2.850,9	1.486,1	148,3	521,4	211,2
21 " '26	2.842,2	1.506,2	147,1	495,4	217,4
14 " '26	2.845,4	1.495,1	145,7	514,9	234,2
7 " '26	2.806,8	1.376,8	135,2	612,6	237,6
12 Aug. '25	2.777,6	1.503,4	133,1	538,2	211,7

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
11 Aug. '26	365,7	1.682,2	2.267,9	123,1	71,8	75,3
4 " '26	370,2	1.678,1	2.269,2	123,0	71,8	75,4
28 Juli '26	369,2	1.671,3	2.261,0	122,7	72,4	76,3
21 " '26	383,1	1.680,9	2.254,1	122,6	72,0	76,0
14 " '26	391,1	1.707,2	2.286,6	122,8	71,2	74,9
7 " '26	375,3	1.737,5	2.270,2	122,8	69,8	73,2
12 Aug. '25	328,6	1.617,7	2.236,2	115,8	72,0	75,5

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
4 Aug. '26	698	14.075	5.647	1.647	18.749	5.708
28 Juli '26	699	13.976	5.652	1.632	18.680	5.691
21 " '26	699	13.983	5.664	1.635	18.753	5.689
14 " '26	699	14.009	5.655	1.668	18.880	5.685
7 " '26	700	14.058	5.653	1.669	18.820	5.655
5 Aug. '25	728	13.309	5.483	1.665	18.083	5.178

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 30 Augustus 1926.

De beurs te Londen heeft geen teleurstelling aan den dag gelegd over de mislukte Steenkolenonderhandelingen. Over het algemeen is de stemming daar ter plaatse vast gebleven, voornamelijk, omdat meer en meer blijkt, dat de industriele ondernemingen zich goed weten aan te passen, aan de veranderde omstandigheden. Weliswaar is de beleggingsmarkt niet zeer opgewekt geweest, doch dit dient in de eerste plaats te worden toegeschreven aan de eenigszins stroeve geldmarkt. De afdelingen, waar aandelen, van verschillende soort worden verhandeld, is daarentegen tamelijk opgewekt geweest.

De beurs te Berlijn heeft zich evenmin sterk met het mogelijke einde van de staking in Engeland bezig gehouden. Wel is hier een min of meer scherpe achteruitgang op te merken geweest, doch deze is niet bepaald gebleven tot de z.g. montaan-aandelen, hetgeen vermoedelijk wel het geval zou zijn geweest, indien de daling alleen haar oorzaak had gevonden in een wijziging van den toestand in Engeland. De reactie, welke zich te Berlijn over vele afdelingen heeft verspreid, vond haar oorzaak vóór alles in de geldmarkt, welke tegen het einde der maand minder ruim is geworden. Bovendien werd rekening gehouden met het feit, dat in de laatste weken de rijing zeer groote vormen heeft aangenomen, zoodat eerder aanleiding werd gevonden tot realisatie over te gaan. Voorts vond men de houding van de fondsenmarkt eenigszins kunstmatig, gezien de over-groote vraag, welke voor de aandelen der Vereenigde Stahlwerke heeft bestaan. Deze vraag was zoo omvangrijk, dat slechts een uiterst gering percentage kon worden toegewezen. In het speculatieve element, dat in deze omstandigheid werd aangetroffen, heeft men klaarblijkelijk aanleiding gevonden de markt voorzichtig te beschouwen. Groot is de reactie echter niet geweest; tegen het einde der berichtsperiode trad een herstel in, hetwelk de koersen van binnenlandsche aandelen op een peil stelde, dat vrijwel overeen kwam met dat van veertien dagen geleden. Een uitzondering vormden buitenlandsche obligaties, welke voortdurend in ruime mate uit de markt werden genomen.

Te Parijs is de markt stil gebleven, mede doordat geen nieuwe gezichtspunten werden geopend aangaande den voortgang van het financieel herstel. De enige maatstaf, welken men kon aanleggen — bij gebrek aan officieele mededeelingen — was de houding van de buitenlandsche wisselkoersen — welke zoo goed als onveranderd zijn gebleven — en de weekstaat van de Bank van Frankrijk.

Te New York zijn de omzetten ter beurze eenigszins ingekrompen. Hier is het, zooals ook op andere beursplaatsen op te merken is geweest, de geldmarkt geworden, welke een remmenden invloed heeft uitgeoefend. Beursgeld is in de achter ons liggende berichtsperiode voor call money opgelopen tot 5 pCt. Hiertegenover stond, dat de berichten uit handel, nijverheid en spoorwegwezen gunstig bleven luiden, zoodat de grondtoon toch niet lusteloos is geworden.

Ten onzent was de stemming over het algemeen vast. De beleggingsmarkt heeft geen sporen van vermoedelijkheid aangetoond, ondanks het feit, dat voortdurend nieuwe leeningen aan het publiek worden aangeboden. De meeste dezer leeningen zijn door het beleggend publiek goed ontvangen, waartegenover geen reactie voor de oudere obligaties heeft bestaan. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 106 $\frac{1}{2}$, 106 $\frac{7}{8}$, 106 $\frac{1}{2}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 100 $\frac{9}{16}$, 100, 99 $\frac{9}{16}$; 7 pCt. Ned.-Indië: 100 $\frac{13}{16}$, 100 $\frac{1}{4}$; 5 pCt. Mexico £ 100—1000: 11 $\frac{1}{4}$, 12, 12 $\frac{1}{8}$; 5 pCt. Mexico Goud £ 20—100: 45 $\frac{1}{2}$, 46 $\frac{1}{4}$, 47; 8 pCt. Sao Paulo: 105 $\frac{1}{2}$, 105 $\frac{11}{16}$.

De rubbermarkt heeft een stijgende richting kunnen inslaan, hoewel de voordeelige koersverschillen — behalve voor enkele minder courante aandelen — geen groote vormen hebben aangenomen. Doordat in den aanvang van de berichtsperiode bovendien eenige reactie plaats heeft gevonden, is het peil aan het einde van de beursweek eerder nog iets beneden dat van het begin gebleven. Het vooruitzicht op een reeks vacantedagen heeft overigens den ondernemingslust geremd. Amsterdam Rubber: 333, 328 $\frac{3}{4}$, 329; Deli Batavia Rubber: 266, 260 $\frac{1}{4}$, 264; Hessa Rubber: 462; 457 $\frac{1}{2}$, 459; Indische Rubber: 383 $\frac{3}{4}$, 371 $\frac{1}{2}$; Java Caoutchouc: 190, 188, 186 $\frac{1}{4}$; Kali Telepak: 333 $\frac{3}{4}$, 322, 325; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 369, 371 $\frac{1}{2}$; Padang Rubber: 326, 327, 328; R'dam Tapanoeli: 159 $\frac{1}{4}$, 155 $\frac{1}{2}$, 158; Serhadjadi: 340, 336 $\frac{1}{2}$, 338; Sumatra Caoutchouc: 314, 307 $\frac{1}{2}$, 317; Sumatra Rubber: 394 $\frac{1}{2}$, 391, 392; Tjiboeni Tjiping-pok: 217, 208, 210; Verg. Ind. Cultuur Ondernemingen: 183, 180 $\frac{1}{4}$, 179 $\frac{1}{2}$.

De tabaksmarkt heeft een meer constant koersverloop aangetoond. In de eerste plaats hebben de rubbernoteeringen hier invloed uitgeoefend — doordat vele der voornaam-

ste tabaksondernemingen direct of indirect belang bij de rubbercultuur hebben — in de tweede plaats, doordat de berichten uit tabakskringen voor de aanstaande campagne over het algemeen gunstig luiden. Aarndsburg: 565, 570, 575; Deli Batavia: 461, 464 $\frac{1}{4}$, 462; Deli Mij.: 422 $\frac{3}{4}$, 424, 427 $\frac{1}{4}$; De Oostkust: 203, 204 $\frac{1}{4}$, 206 $\frac{3}{4}$; Senembah Mij.: 424 $\frac{1}{4}$, 427, 431 $\frac{1}{2}$.

Ook de suikermarkt heeft van een goeden grondtoon blijk gegeven. De meldingen van de V.J.S.P. hebben hier vrij grooten invloed uitgeoefend. Niet alleen achtte men het gunstig, dat oogst 1927 van de bij de V.J.S.P. aangesloten ondernemingen vlot van de hand wordt gezet, doch ook de prijzen, welke worden besteed, worden ter beurze aantrekkelijk geacht. Aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” hebben van groote omzetten blijk gegeven, doch ook de overige soorten waren goed gevraagd. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 174 $\frac{1}{4}$, 173 $\frac{3}{4}$, 175 $\frac{1}{4}$; Handelsvereniging Amsterdam: 668 $\frac{1}{4}$, 664, 669 $\frac{1}{4}$; Java Cultuur Mij.: 357, 359, 362 $\frac{1}{2}$; Moorman: 462 $\frac{1}{2}$, 457, 453 $\frac{1}{2}$; Ned.-Ind. Suiker Unie: 250, 253; Poerworedjo: 117 $\frac{1}{8}$, 116 $\frac{1}{4}$; 118 $\frac{1}{2}$; Suiker Cultuur Mij.: 272, 268, 274 $\frac{1}{2}$; Tj. Lestari: 246, 242 $\frac{1}{2}$, 244.

Op de petroleumafdeeling hebben alleen aandelen Koninklijke eenigszins de aandacht getrokken. De stemming is hier doorgaans vast geweest, doch zonder dat er groote verschillen te constateeren waren. Er viel vrij ruime binnenlandsche vraag op te merken, waartegenover echter steeds voldoende aanbod voor buitenlandsche rekening kon worden gesteld. Blijkbaar wordt een deel van het enkele maanden geleden opgenomen bezit thans weder gerealiseerd. De overige soorten bleven volkomen op den achtergrond. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 374 $\frac{1}{4}$, 373 $\frac{1}{4}$, 377 $\frac{1}{2}$; Geconsolideerde Holl. Petr. Mij.: 172, 170, 171 $\frac{1}{2}$; Kon. Petr. Mij.: 389 $\frac{1}{2}$, 387 $\frac{1}{2}$, 389 $\frac{3}{4}$; Perlak Petroleum: 80, 80 $\frac{1}{4}$; Peudawa: 44 $\frac{1}{4}$, 44 $\frac{1}{2}$, 43 $\frac{1}{2}$.

De scheepvaartmarkt heeft een kalm verloop gehad. Nadat het bericht omtrent opnemng in de Nederlandsche Scheepvaart Unie van de Java-China-Japan Lijn was tegengesproken, heeft in deze aandelen eenige reactie plaats gevonden. Toch waren er zulke ruime kooporders, dat het koersverlies gering is gebleven. Voor aandelen Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Mij. ontstond voorbijgaand eenige belangstelling in verband met het bericht, dat deze Mij. de Levantschepen van de Halcyonlijn heeft overgenomen. Holland-Amerika Lijn: 50, 48 $\frac{1}{2}$, 49 $\frac{1}{2}$; Java-China-Japan Lijn: 132 $\frac{1}{2}$, 129; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 99 $\frac{1}{4}$, 98, 97 $\frac{1}{4}$; Ned. Scheepvaart Unie: 183 $\frac{1}{2}$, 182 $\frac{1}{4}$, 182 $\frac{1}{2}$; Stoomvaart Mij. Nederland: 183 $\frac{1}{2}$, 183 $\frac{1}{4}$.

In de afdeling voor binnenlandsche industriele aandelen waren het vrijwel alleen kunstzijdesoorten, welke de aandacht hebben getrokken. De heftige reactie, welke in de vorige berichtsperiode plaats heeft gevonden, heeft klaarblijkelijk ruime kooporders in de markt gebracht — wellicht ten deele tot dekking van baisseposities — waardoor de koersen van de desbetreffende aandelen aanmerkelijk konden stijgen. Later trad evenwel weder een lichte reactie in. De overige aandelen uit deze rubriek waren rustig van toon, doch als regel niet zeer opgewekt. Centrale Suiker Mij.: 118, 119 $\frac{1}{2}$; Holl. Kunstzijde Ind.: 83, 87 $\frac{7}{8}$, 85; Jurgens: 166 $\frac{1}{4}$, 167, 167 $\frac{3}{4}$; Maekubee: 115 $\frac{1}{2}$, 120, 120 $\frac{1}{2}$; Ned. Kabelfabriek: 327, 320, 316, 317 $\frac{1}{2}$; Ned. Kunstzijdefabriek: 263, 270, 274 $\frac{1}{4}$; Philips. Gloeilampenfabriek: 341, 340 $\frac{1}{2}$, 341; Vereenigde Blikfabrieken: 152, 148, 147.

Bankaandelen waren vast, in het bijzonder aandelen Koloniale Bank, in verband met berichten omtrent uitbreidingen door deze onderneming. Amsterdamse Bank: 163 $\frac{3}{8}$, 164; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 79 $\frac{1}{2}$, 79 $\frac{5}{8}$, 79 $\frac{1}{4}$; Incasso Bank: 117 $\frac{1}{2}$, 118 $\frac{1}{2}$; Javasche Bank: 366, 365; Koloniale Bank: 204 $\frac{1}{8}$, 206 $\frac{1}{2}$, 210 $\frac{1}{8}$; Ned.-Ind. Handelsbank: 171 $\frac{1}{8}$, 172 $\frac{1}{2}$, 171 $\frac{1}{2}$; Ned. Handel Mij. 157 $\frac{1}{4}$, 159 $\frac{1}{4}$; R'damsche Bankverg.: 71, 71 $\frac{1}{8}$, 73 $\frac{1}{2}$; Twentsche Bank: 139, 140.

Ook de afdeling voor mijn-aandelen heeft weinig aanleiding tot opmerkingen gegeven. Tegen het einde der berichtsweek is de aandacht eenigszins op aandelen Redjang Lebong gevallen. Alg. Exploratie Mij.: 117, 116, 118; Billiton te Rubriek: 730, 731, 730; Redjang Lebong: 270, 273 $\frac{1}{4}$, 279; Singkep Tin Mij.: 433, 435, 425.

De Amerikaanse markt was stil en in overeenstemming met de aanwijzingen van Wallstreet eenigszins in reactie. De omzetten hebben echter geen groote vormen aangenomen. American Smelting & Ref. Cy.: 146 $\frac{1}{2}$, 143, 141 $\frac{1}{2}$; Anaconda Copper: 102 $\frac{1}{2}$, 101, 100 $\frac{1}{4}$ (ex div.); Studebaker: 57 $\frac{1}{4}$, 56 $\frac{3}{8}$, 57; United States Steel Corp.: 152 $\frac{1}{2}$, 147 $\frac{1}{4}$, 149 $\frac{1}{4}$; Atchison Topeca: 147 $\frac{1}{4}$, 146 $\frac{1}{4}$, 147 $\frac{3}{8}$; Baltimore & Ohio: 106, 104 $\frac{1}{4}$, 104 $\frac{1}{4}$; Erie: 33, 32 $\frac{1}{2}$, 32 $\frac{1}{2}$; Union Pacific: 159 $\frac{1}{2}$, 158 $\frac{1}{4}$, 160; Wabash Railway: 49 $\frac{3}{32}$, 48 $\frac{1}{32}$, 49 $\frac{1}{16}$.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

31 Augustus 1926.

Vrijwel deze geheele week heeft de internationale tarwemarkt in een zeer kalme stemming verkeerd, hetgeen in de eerste plaats het gevolg was van de zeer goede Canadeesche oogstberichten. Het weder is daar buitengewoon gunstig geworden voor het binnenhalen der tarwe en speciaal in de provincie Manitoba zijn te elfder ure de vooruitzichten nog in sterke mate verbeterd. Toen in de vorige week reeds de Manitoba Free Press berichtte, dat de Canadeesche tarweopbrengst wel ongeveer zoo groot zou zijn als in het vorige jaar, terwijl het officieele oogstrappert van 1 Augustus een achteruitgang raamde van 23 pCt., werd aan dit verrassend optimistische bericht niet ten volle geloof gehecht. Zoo langzamerhand begint het er echter naar uit te zien, dat de opbrengst werkelijk de raming van 1 Augustus zoo zeer zal overtreffen, dat zij niet ver verwijderd blijft van het resultaat van het vorige jaar. Op die groote verbetering in de Canadeesche vooruitzichten hebben de Noord-Amerikaansche termijnmarkten gereageerd met eene geleidelijke prijsverlaging, die van 23 tot 30 Augustus te Winnipeg 5 à 6 en te Chicago 3½ dollarcent per 60 lbs. heeft bedragen, nadat op den 30en aan beide termijnmarkten eenig herstel had plaats gevonden. In Europa had de flauwere houding der Noord-Amerikaansche markten het vertrouwen in den tarweprijs en daarmee den kooplust doen afnemen. Daarbij kwam, dat deze week de wereldverscheppingen van tarwe van ruimen omvang waren, hetgeen niet slechts het gevolg was van groote Noord-Amerikaansche verscheppingen, doch tevens van de omstandigheid, dat uit Rusland 122.000 qrs. nieuwe tarwe zijn afgeladen. Deze hervatting der Russische tarweverscheppingen heeft vooral aan de Engelsche markt nogal indruk gemaakt, omdat zij eene bevestiging vormt van de Russische berichten van den laatsten tijd, volgens welke een vrij aanzienlijk overschot aan tarwe voor uitvoer beschikbaar zou zijn. Ook wordt uit de Vereenigde Staten bericht, dat de oogstresultaten van wintertarwe in Kansas zeer meevallen en dat het eerstvolgende Washingtonsche maandrapport waarschijnlijk weder eene verhooging van de tarwe-opbrengst zal bevatten. In het begin der week heeft het dorschen zoowel voor zomer- als voor wintertarwe in de Vereenigde Staten hier en daar nog eenige vertraging ondergaan door regen, doch later is het weder verbeterd. Hetzelfde is ook in West-Europa het geval, waardoor nu het binnenhalen van den oogst in Frankrijk, Engeland en Duitschland beteren voortgang kan maken. Officieele nieuwe ramingen van de opbrengsten aan broodgraan in Frankrijk en Duitschland, waarnaar algemeen met belangstelling wordt uitgezien, zijn in verband met de vertraging in den oogst, veroorzaakt door het slechte weder in Juli en Augustus, nog niet verschenen. Talrijk zijn echter de particuliere ramingen, welke deze week bekend werden. Voor Frankrijk loopen die ramingen uiteen van 27½ tot 33 miljoen qrs.,

terwijl in het vorige jaar 41 miljoen qrs. tarwe zijn geoogst en het verbruik 44 miljoen qrs. heeft bedragen. Nu ditmaal de oogst waarschijnlijk niet meer dan 30 miljoen qrs. zal bedragen, zal Frankrijk zich dus in de noodzakelijkheid bevinden een zeer groot deel van zijn tarwebehoefte door import te dekken. Bezuinigingsmaatregelen zullen de in te voeren hoeveelheden wel wat kunnen beperken, doch zij zullen niet kunnen verhinderen, dat Frankrijk zeer veel meer tarwe zal moeten invoeren dan gewoonlijk. Reeds zijn de inkoop in vollen gang en in ons vorige weekbericht hebben wij reeds vermeld, dat in die week aanzienlijke hoeveelheden Noord-Amerikaansche wintertarwe naar Frankrijk werden verkocht. Deze zaken hadden ook deze week plaats, doch in geringeren omvang. Van de uit Rusland verscheepte tarwe zijn eenige ladingen eveneens naar Frankrijk verkocht. Uit Duitschland verneemt men, dat enerzijds de invoeren van nieuw broodgraan nog zeer klein zijn en bovendien de geringe hoeveelheid nieuwe tarwe, welke wordt ingevoerd, van onbevredigende kwaliteit is, doch anderzijds schijnt de omvang van den oogst niet beneden het gemiddelde te zijn. Er wordt ten minste bericht, dat de Duitsche tarweopbrengst ongeveer 2½ miljoen ton zal bedragen, wat weliswaar 700.000 ton minder is dan in het vorige jaar, doch overeenkomt met het gemiddelde van de jaren 1920 tot 1924. Voor rogge zou de opbrengst 6,75 miljoen ton bedragen tegen 8,1 miljoen ton in 1925, en een gemiddelde van 5,9 miljoen ton in de jaren 1920 tot 1924. Bovendien is blijkbaar voor rogge de kwaliteit lang niet zoo slecht als voor tarwe. Intusschen wordt tot nog toe in Duitschland weinig rogge en tarwe aangeboden en de molens zijn genoodzaakt een groot deel hunner behoeften, vooral ook wegens de slechte kwaliteit der eerste aanvoeren van Duitsche tarwe, uit het buitenland te betrekken. In Duitschland bleef men dan ook deze week geregeld tarwe kopen, ofschoon de vraag wegens de algemeen kalme houding der wereldmarkt vrij wat minder omvangrijk was dan in de vorige week. Italië onthoudt zich nog steeds zooveel mogelijk van inkoop en zal evenals Frankrijk, doch misschien nog in sterkere mate, maatregelen nemen om op den invoer te bezuinigen. Reeds is in Italië een uitmalingspercentage van 80 tot 85 pCt. voorgeschreven. In Engeland is het binnenhalen van den oogst begunstigd door beter weder en het aanbod van nieuwe tarwe heeft daar aangevangen. De beperkte omvang der voorraden, waarover de molens beschikken, maakt geregelde inkoop van buitenlandsche tarwe in Engeland noodig, doch de omzet was niet groot. Van andere landen dan Canada, de Vereenigde Staten en Rusland is deze week uiterst weinig tarwe verscheept. Aan den Donau nemen de aanvoeren wat toe, doch de kwaliteit van de Roemeensche tarwe is niet best en de belangstelling daarvoor in West-Europa nog beperkt. Argentinië was deze week nu en dan wat sterker met tarwe aan de markt en aan de Argentijnsche termijnmarkten vonden dalingen van 15 tot 30 centavos per 100 KG. plaats. De nieuwe tarwe blijft er daar goed voor staan. Uit Rusland zijn de berichten nog steeds zeer tegenstrijdig, maar

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Sept.	Maïs Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Maïs Sept.	Lijnzaad Sept.
28 Aug. '26	132¼	76 1/8	36¼	12,95 ¹⁾	6,75	16,70 ¹⁾
21 „ '26	136¼	78	39 1/2	13,20	6,75	17,25
28 Aug. '25	155¼	92 3/8	38¼	13,55 ¹⁾	8,95 ¹⁾	20,25 ¹⁾
28 Aug. '24	122 1/8	119¼	49 1/8	14,65	10,20	23,10
28 Aug. '23	100¼	81 1/8	37 1/8	11,40	8,65	21,45
20 Juli '14	82	56 3/8	36¼	9,40	5,38	13,70

1) per October.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	30 Aug. 1926	23 Aug. 1926	31 Aug. 1925
Tarwe (Hardwinter II) ... ¹⁾	14,50	15,—	15,50
Rogge (No. 2 Western) ... ¹⁾	12,—	11,90	11,75
Maïs (La Plata) ... ²⁾	170,—	171,—	234,—
Gerst (48 lb. malting) ... ³⁾	195,—	193,—	219,—
Haver (Canada 3) ... ¹⁾	10,25	10,10	11,—
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ... ¹⁾	11,95	12,—	13,90
Lijnzaad (La Plata) ... ³⁾	363,—	370,—	441,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22/28 Aug. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	22/28 Aug. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	1926	1925
Tarwe	35.375	1.047.213	806.736	2.610	10.341	17.024	1.057.554	823.760
Rogge	5.008	184.451	182.917	100	1.116	—	185.567	182.917
Boekweit	29	14.440	17.154	—	950	150	15.390	17.304
Maïs	17.471	594.861	446.244	2.477	73.448	51.223	668.309	497.467
Gerst	4.315	243.058	132.670	—	6.965	4.114	250.023	136.784
Haver	1.780	151.558	140.753	—	2.165	252	153.723	141.005
Lijnzaad	13.231	169.826	129.747	5.026	158.082	43.979	327.908	173.726
Lijnkoek	4.760	169.176	136.816	—	—	—	169.176	136.816
Tarwemeel	9.456	47.569	82.815	—	9.605	12.423	57.174	95.238
Andere meelsoorten	—	9.645	3.740	312	—	—	9.645	3.740

het blijkt wel, dat in sommige streken in het Zuiden in ruime mate graan van den nieuwen oogst wordt aangevoerd.

Voor rogge bestond deze week goede kooplust, doch het aanbod uit Zuid-Oostelijk-Europa alsmede uit Polen is gering, en slechts weinig zaken werden er gedaan, ofschoon men in de invoerlanden wel bereid was stijgende prijzen te betalen. Uit Noord-Amerika werden de prijzen voor rogge wel verlaagd, doch tot zaken voor export leidde dat nog nauwelijks, omdat ook nu nog het Amerikaansche prijspeil te hoog is in vergelijking met andere soorten.

In maïs waren de zaken ook deze week weinig levendig. Spoedige Platamais wordt overal in onvoldoende mate gevraagd en is goedkoper te koop dan latere posities. Deze laatste hebben eenigszins in prijs gefluctueerd, waarbij in de laatste dagen de verschepers tot eene kleine prijsconcessie bereid bleken. Veranderingen van beteekenis hebben de prijzen echter de geheele week niet ondergaan en gewoonlijk waren de zaken beperkt. In Europeesche soorten is de omzet gering, omdat daarvoor hooge prijzen worden gevraagd. Gedeeltelijk is dat het gevolg van stijging van den Roemeenschen wisselkoers. De vooruitzichten voor de nieuwe maïsoogsten in Oost-Europa zijn overal nog steeds gunstig, doch van zaken daarin hoort men bij voortdurend zeer weinig. Eenige verbetering ondergaat de vraag in Noord-Duitsland nu maïs zooveel goedkoper te koop is dan gerst. In Noord-Amerika was maïs flauw wegens beter weder voor den oogst.

Gerst blijft in Duitsland nog steeds gemakkelijker te koop dan maïs en ook deze week weder was de vraag voor gerst naar de Noord-Duitsche havens vrij goed en ook de Duitsche markten aan den Beneden-Rijn deden geregeld inkoop, vooral van Donau en Russische gerst. Aanvankelijk was de markt voor gerst zeer vast, doch later is een iets flauwere stemming ingetreden wegens gemakkelijker Noord-Amerikaansche markten. Evenals voor tarwe valt de opbrengst in Canada mede en de termijnmarkt in Winnipeg is geleidelijk nogal wat gedaald. Uit Rusland is deze week een flinke hoeveelheid gerst afgeladen, doch de prijzen die door Rusland en Roemenië voor gerst worden gevraagd, blijven hoog en eene verlaging, zooals van Noord-Amerika, is in de uit die landen gevraagde prijzen eigenlijk niet ingetreden.

In haver blijven de zaken klein, hetgeen in overeenstemming is met den tijd van het jaar. Uit Engeland werd deze week aanbod van nieuwe haver gemeld, hetgeen de vraag naar buitenlandsche soorten nog deed afnemen. Ook op het vasteland vinden in haver weinig zaken plaats en de daar aanwezige voorraden verminderen slechts langzaam, terwijl nieuwe zaken nauwelijks voorkwamen. De wereldverschepingen van haver waren dan ook deze week zeer klein.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten waren de afgelopen week kalm gestemd, zonder dat zich een nieuwe factor voordeed, welke van invloed op den prijsloop was.

In Amerika fluctueerden de prijzen op de termijnmarkt slechts weinig alhoewel er groote zaken tot stand kwamen; alleen voor de maand September waren de verschillen iets grooter tengevolge der likwidaties dezer positie, die ten slotte grif opgenomen werden.

De noteringen te New York hadden het onderstaande verloop:

	Sp. C.	Sept.	Dec.	Jan.	Mrt.
Slot voorafgaande week	2.24	2.43	2.59	2.65	2.67
Opening verslagweek	2.24	2.41	2.57	2.63	2.66
Laagste punt verslagweek	2.24	2.38	2.55	2.61	2.63
Slot verslagweek	2.24	2.49	2.61	2.64	2.63

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen deze week 43.000 tons, de versmeltingen 61.000 tons (tegen 67.000 tons in 1925) en de voorraden 236.000 tons.

In Cubasuiker kwamen dagelijks kleine zaken tot stand tot 2.15/32 d.c. c.&fr. New York; na eene fractioneele prijsdaling werd echter — tengevolge van het gunstig verloop van de likwidatie der September posities op de termijnmarkt — deze eerste prijs weer betaald. Naar Europa beperkten zaken zich tot ladingen Aug./Sept. tot Sh. 11/7½ - 11/9 cif.

De laatste Cubastatistiek luidt als volgt:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 21 Aug.	24.038	43.803	34.204
Totaal sedert 1/12 tot 21/8	4.066.129	4.546.562	3.615.520
Werkende fabrieken	—	5	1
Weekexport 21 Augustus	103.229	96.858	72.097
Totaal export sedert 1/1 t. 21/8	3.036.594	3.679.777	3.141.212
Totaal voorraad 21 Augustus	1.029.537	866.605	474.308

In Engeland waren de fluctuaties op de termijnmarkt zeer gering en sloten de noteringen als volgt:

Augustus	Sh. 13/6	December	Sh. 14/4½
September	„ 13/6½	Maart '27	„ 14/9½
October	„ 13/9½	Mei '27	„ 15/2½

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1926	1925	1924	
	Tons	Tons	Tons	
Duitschland 1 Augustus	351.000	104.000	277.000
Tsjechoslowakije 1 Augustus	204.000	149.000	58.000
Frankrijk 1 Augustus	136.000	99.000	58.000
Nederland 1 Juli	134.000	66.000	57.000
België 1 Juli	61.000	83.000	39.000
Polen 1 Augustus	71.000	58.000	65.000
Engeland 1 Augustus	398.000	294.000	244.000
Europa..	1.355.000	853.000	798.000	
V.S. Atlant. havens 25 Aug.	...	236.000	165.000	115.000
Cuba 21 Augustus	1.029.000	867.000	474.000
Totaal ..	2.620.000	1.885.000	1.387.000	

Op Java vonden deze week verdere belangrijke verkoopen uit oogst 1927 door de Visp plaats. Ongeveer 143.500 tons werden op basis van f 16,75 voor Superieur afgedaan, waarna nog een 16.500 tons verkocht werd tot f 17,— basis Superieur. De verkoopen uit oogst 1927 door de Visp zijn hiermede tot ongeveer 800.000 tons gestegen. Ook uit oogst 1926 werd door de producenten nog wat Melasse op restant condities geplaatst.

In de tweede hand werd voor eenige postjes disponible No. 16 en hooger f 9,94 en daarna f 10,— betaald.

Hier te lande bleef de markt de geheele week zeer kalm gestemd en bewogen prijzen op de termijnmarkt zich op het volgende niveau

Aug. f 16½ a ½	Maart f 17½ a ½
Dec. „ 17.— „ ¼	

Zaken waren zeer onbelangrijk en bleven voornamelijk beperkt tot eenige ruiltransacties.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdamp Aug.	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Aug.	Cuba's 96° c.i.f. Aug.	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
31 Aug. '26	Geen not.	33/3	14/6	12	4,27
23 „ '26	f 16 7/16	33/3	14/6	11/10½	4,24
31 Aug. '25	„ 18¼	35/3	14/3	12/3	4,40
31 „ '24	„ 24	44/6	20/6	19/6	5,53
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	f 11 13/32	18/-	—	—	3,26
	basis 99°				
	f 14 13/32				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 18 Augustus 1926.

Prijzen van Amerikaansche katoen worden thans zeer beïnvloed door de weerberichten in de katoendistricten. Gedurende het laatste gedeelte van de afgelopen week daalden prijzen, doch zijn sedert weer iets gestegen en toonen weinig verandering bij een week geleden. Egyptische soorten hebben zich in sympathie met Amerikaansche bewogen en voorraden in Alexandrië zijn ruim een miljoen cantars meer dan verleden jaar. Loco verkoopen in Liverpool bedroegen de afgelopen week 33.000 balen, hetgeen aanzienlijk meer is dan sedert vele weken het geval is geweest.

In de Amerikaansche garenmarkt zijn de „basic selling rates” maandag van kracht geworden en nemen spinners algemeen een vastere houding aan. In alle klassen van grove twist en weftgarens, beperkt de omzet zich tot kleine hoeveelheden voor direct gebruik. Spinners houden zich aan de „basic selling rates”, hetgeen in enkele gevallen, waar het de fijnere nummers betreft, een stijging van een penny per pond beteekent. De vraag naar getwijnde garens is minder geworden; limites van enkele posities voor Indië zijn aanzienlijk lager dan vraagprijzen en worden niet geaccepteerd. De massameeting van Amerikaansche katoenspinners, welke gisteren gehouden werd en door talrijke spinners werd bijgewoond, nam unaniem het besluit om de noodige stappen te doen voor de oprichting van de „Yarn Association” met het oog op het vaststellen van de prijzen van garens van Amerikaansche katoen ge-

spinnen. In Egyptische soorten schijnen de ondervindingen nogal te variëren; enkele spinners kunnen hunne productie wel verkoopen, terwijl anderen daarentegen weinig vraag vermelden. De vraag beperkt zich hoofdzakelijk naar garens voor fabricagedoeleinden en doubling wefts worden weinig verkocht. Voor Indië schijnt nog wat gedaan te zijn voor enkele bundelgarens, alsook in getwijnde warps voor merceriseeren, doch naar andere soorten getwijnde garens bestaat weinig belangstelling.

De cijfers van den „Board of Trade” betreffende den export van katoenen garens in Juli toonen een daling van 1.681.200 lbs. bij verleden jaar. Duitschland en Holland samen zijn circa drie millioen pond lager, terwijl de voornaamste stijging betrekking heeft op Britsch-Indië en Australië.

De flauwe stemming in de doekmarkt, waarvan wij in ons laatste rapport melding maakten, blijft voortduren. Prijzen zijn bepaald vaster, in verband met de hogere garenprijzen, en koopers toonen geen directe neiging hunne biedingen voldoende te verhoogen om zaken mogelijk te maken. In enkele gevallen zijn biedingen, welke de vorige week nog geaccepteerd zouden zijn, te laat gekomen en teruggevozen voor de noodige verhoogingen. De vraag, die nog bestaat, schijnt meer te dienen om zich van prijzen op de hoogte te stellen dan om te koopen. De kolenmoeilijkheden blijven een voortdurend beletsel voor den handel; de mijnwerkers hebben hunnen vertegenwoordigers gemachtigd om de onderhandelingen om tot een oplossing te komen, weer te hervatten en dit is zeker een stap in de goede richting; in hoeverre deze onderhandelingen echter tot een gunstig einde zullen leiden, is moeilijk te voorspellen.

Manchester, d.d. 25 Augustus 1926.

Prijzen van Amerikaansche katoen bleven vrij vast tot dat het Amerikaansche Bureau Rapport per 15 Augustus, op Maandag jl., gepubliceerd werd. Tegen de algemeene verwachtingen in, werd een conditieverlies vanaf 1 Augustus gerapporteerd van 6,3 pCt., tegen een verlies van 3,6 pCt. gedurende dezelfde periode verleden jaar en 2,5 pCt. twee jaren geleden. Als waarschijnlijk opbrengst wordt genoemd 15.248.000 balen tegen 15.621.000 balen bij de vorige schatting. Ofschoon het conditierapport met 63,6 pCt. beter is dan verleden seizoen (62,00 pCt.), steeg de futuremarkt in New York 94 tot 99 punten, terwijl October-futures te Liverpool gisteren 50 punten hooger sloot dan de middagnoteringen op Maandag. De markt was op een dergelijke stijging niet voorbereid en weinig geneigd zich aan te passen. Egyptische katoen heeft deze stijging gevolgd, niettegenstaande het feit, dat voorraden in Alexandrië bijna negenmaal grooter zijn dan een jaar geleden. Locoverkoopen in Liverpool bedroegen de vorige week 33.000 balen, waarvan 6400 Peruaansche.

De Amerikaansche garenmarkt neemt nog een afwachtende houding aan en dit komt thans nog meer tot uiting dan een week geleden. De stijging van het ruwe materiaal, veroorzaakt door het „bullish” conditierapport van den nieuwen oogst, hebben zaken tegengehouden. Spinners zijn algemeen vast gestemd en houden zich aan de „basic rates”. Prijzen stegen gisteren een half penny per pond, waardoor verkoopen van alle soorten twist en weft zich slechts tot kleine hoeveelheden voor directe behoefte beperkten. Hier en daar schijnen echter nog flinke hoeveelheden te zijn afgesloten en zijn dit waarschijnlijk contracten, die de vorige week nog niet geboekt zijn. In getwijnde garens zijn verdere zaken voor het Oosten gedaan, maar nog meer is teruggevozen op betere limites. In Egyptische garens is de vraag naar cops voor fabricatiedoeleinden minder geworden, hoewel er enkele flinke partijen twist geboekt schijnen te zijn. De vraag naar getwijnde garens beperkt zich hoofdzakelijk tot speciale soorten en enkele doubleurs van deze garens zijn nu beter bezet dan eenigen tijd geleden.

In de doekmarkt schijnt een periode van afwachten te zijn ingetreden. Overzeesche koopers nemen een afwachtende houding aan om te zien of de prijsstijging zich zal kunnen handhaven, hoewel er wel enkele aanvragen binnenkomen om de markt te beproeven. Tot nu toe zijn er geen teekenen die erop wijzen, dat fabrikanten geneigd zouden zijn lagere prijzen te accepteren en katoenprijzen, garenprijzen en de moeilijkheden in de kolenvoorziening werken er gezamenlijk toe mede om een daling van doekprijzen onmogelijk te maken. Verkoopen zijn klein en zeldzaam en weinig koopers zijn in de markt, tenzij zij gedwongen zijn hun behoefte te dekken.

18 Aug. 25 Aug. Oost. koersen. 17 Aug. 24 Aug.
F.G.F. Sakellaridis 15,70 16,05 T.T. op Br.-Indië 1/6 1/5 3/4
G.F. No. 1 Oomra.. 6,70 7,10 T.T. op Hongkong 2/17/8
T.T. op Shanghai 2/9 2/9 3/4

Notering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	27 Aug. 1926	20 Aug. 1926	13 Aug. 1926	27 Aug. 1925	27 Aug. 1924
New York voor Middling ...	19,05 c	18,20 c	17,80 c	23,05 c	26,40 c
New Orleans voor Middling	18,29 c	17,70 c	17,36 c	22,25 c	24,13 c
Liverpool voor Middling ...	10,17 d	9,58 d	9,35 d	12,69 d	15,45 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '26 tot 20 Aug. '26	Overeenkomstige periode	
		1925	1924
Ontvangsten Gulf-Havens.	196	179	97
„ Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr.Brittannië	34	22	34
„ „ 't Vasteland etc.	129	123	62
„ „ Japan.....	25	14	—

Voorraden.

(In duizendtallen balen.)

	20 Aug. '26	Overeenkomstig tijdstip	
		1925	1924
Amerik. havens.....	568	207	197
Binnenland	511	189	154
New York	44	40	70
New Orleans	121	42	29
Liverpool	435	244	150

KOFFIE.

In het begin der afgelopen week bleef de markt in kalme stemming verkeerden met eenigszins teruglopende termijnnoteringen. Later trad echter eene verbetering in en sluiten de noteringen ongeveer onveranderd tegen verleden week. De aanbiedingen voor prompte verscheping van Brazilië waren voor Santos ongewijzigd, doch voor Rio iets lager.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans 100/6 à 102/- per cwt. en van dito Prime 103/- à 104/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 84/- à 85/-.

De notering voor loco Superior Santos is onveranderd 64 ct. en voor Robusta 58 ct., terwijl de omzetten nog uiterst beperkt blijven.

In Palembang Robusta op aflading kwamen, tot wederom iets lagere prijzen, niet onbelangrijke zaken tot stand. Bij het begin dezer week waren de aanbiedingen echter wederom iets hooger, en noteert September-verscheping op het oogenblik 45 1/2 à 45 3/4 per 1/2 KG., c.i.f., uitgeleverd gewicht, netto contant.

Wegens nationalen feestdag was de termijnmarkt op 31 Augustus gesloten, en volgen daarom hieronder de noteringen aan de Rotterdamse termijnmarkt van 30 Augustus aan den middag-call:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
30 Aug.	55 7/8	54 3/8	53 1/4	51 7/8	55	51 3/4	50	48 3/8
24 „	56 1/8	54 7/8	53 3/8	52	55 1/4	52 1/8	50 1/2	48 3/8
17 „	56 1/8	54 3/4	53 3/8	51 3/4	55 3/4	52 3/4	50 1/2	48 3/4
10 „	56 1/8	53 3/4	52 3/4	51 1/8	55 1/4	51 7/8	50	48 3/8

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
30 Aug.	\$ 18.17	\$ 17,45	\$ 16,88	\$ 16,44
23 „	„ 18,09	„ 17,30	„ 16,65	„ 16,19
16 „	„ 18,20	„ 17,25	„ 16,50	„ 15,95
9 „	„ 18,04	„ 17,04	„ 16,33	„ 15,90

Rotterdam, 31 Augustus 1926.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli
28 Aug. 1926 ...	102.000	803.000	157.000	1.333.000
29 „ 1925 ...	131.000	785.000	147.000	1.429.000

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
30 Aug. 1926	318.000	23.425	1.041.000	25.000	747/84
23 " 1926	319.000	23.825	1.105.000	25.000	723/32
16 " 1926	301.000	23.825	1.059.000	25.000	73/4
31 Aug. 1925	261.000	31.325	1.184.000	32.500	61/2

1) In Reis.

THEE.

De markt blijft stationnair en men is hier in afwachting van de veiling van 2 September.

Het laat zich aanzien, dat — evenals te Londen — alleen de goede kwaliteiten de volle belangstelling tot zich zullen trekken, terwijl alle ordinaire en inferieure soorten afbrokelende prijzen te zien zullen geven. Londen gaf die stemming in de afgelopen week weer, door een over het geheel gerekend onregelmatig prijsverloop. Waren goede kwaliteiten gevraagd en daarvoor de stemming vast, vaak iets hooger, ordinaire soorten, waarvan het aanbod in den laatsten tijd groote afmetingen begint aan te nemen, daarentegen afbrokkend en meerendeels lager in prijs.

Amsterdam, 30 Augustus.

IJZER.

In Engeland duurt de kolenstaking voort en zijn de omstandigheden voor de ijzer- en staalindustrie dus nog dezelfde als twee weken geleden. Practisch staat de ruwijzerproductie stil: 1 Augustus waren nog 8 hoogovens in bedrijf, in Juli werd slechts 17.900 ton ruwijzer gemaakt tegenover 539.000 ton in April. De in het vorige bericht vermelde stijging der prijzen op de Belgische exportmarkt heeft zich verder voortgezet en is nu vrijwel tot staan gekomen, hoewel enkele fabrieken en wel voornamelijk Luxemburgsche nog enigermate boven de hieronder vermelde noteringen gaan. Mocht het internationale staal-syndicaat tot stand komen — de besprekingen worden deze maand te Parijs voortgezet — dan verwacht men een verdere stijging der prijzen. De Fransche producenten hebben, niettegenstaande de stijging hunner productiekosten, als gevolg van de verhooging der goederentarieven van de spoorwegen en van den kookprijs, de ruwijzerprijzen voor September niet verhoogd.

	Notering in de week van		
	16/22 Aug. 1926	23/29 Aug. 1926	24/30 Aug. 1925
Ruwijzer.			
<i>f. o. b. Middlesbrough</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Cleveland Foundry no. 1	93/-	93/-	73/-
" " " 3	90/6	90/6	69/-
" " " 4	89/6	89/6	68/-
Hematite East Coast			
Mixed Numbers	82/6	82/6	75/6
<i>Wagon départ Longwy</i> (Lotharingen)	Frs.	Frs.	Frs.
Moulage P. L. no. 3....	600,—	600,—	345,—
Semi-phosphoreuse	670,—	670,—	365,—
<i>ab Werk Rheinl.-Westfalen</i>	Mk.	Mk.	Mk.
Gieszereiroheisen no. 1	88.—	88.—	90.—
" " " 3	86.—	86.—	88.—
Hämatit.....	93.50	93.50	95.50
<i>f. o. b. Antwerpen</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Gieterijruwijzer no. 3..	69-70	69-70	62-63/9
Walsproducten.			
<i>f. o. b. Antwerpen (vrijbl.)</i>	Sh.	Sh.	
Stafijzer	100	100	—
Plaatijzer 5 mM.....	110	110	—
" 3 "	120	120	—

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Stand- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
30 Aug. 1926..	59.5/-	67.5/-	294.12/6	33.-/-	34.7/6
23 " 1926..	59.-/-	67.-/-	294.2/6	32.15/-	34.5/-
16 " 1926..	58.15/6	67.-/-	290.17/6	32.7/6	34.-/-
9 " 1926..	58.17/6	67.2/6	298.10/-	32.15/-	34.-/-
31 Aug. 1925..	61.17/6	67.7/6	252.-/-	38.17/6	36.15/-
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

Tegen het einde der week zette de reeds verwachte verbetering van de Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt in en was hoofdzakelijk merkbaar van Montreal. Van deze haven werd bevracht tegen de hogere vracht van 17 cents per 100 lbs. naar Antwerpen of Rotterdam, 18 cents Hamburg. Een lijnboot heeft een partij geboekt naar Rotterdam direct tegen 17 cents en naar Marseille/Genua/Napels 4/- per qtr. De Golf van Mexico bleef tamelijk kalm; de vracht is 18 cents naar Antwerpen of Rotterdam per September.

De suikermarkt van West-Indië bleef kalm en de eenigste bevrachting, die gedaan werd, is een 2200 tonner naar Marseille tegen 26/6 per September. Er is een beperkte vraag naar tonnage Cuba/U.K.-Continent tegen 22/- Sept. en Oct.

De North Pacific was de afgelopen week kalm en er waren slechts weinig definitieve orders. Naar U.K./Continent werd 30/- betaald per Sept./Oct.

Ook de markt van de La Plata rivier bleef kalm en het aantal bevrachtingen is veel minder dan eenigen tijd geleden. Voor prompt is de vracht 26/- van de boven La Plata havens naar U.K./Continent en 25/6 per September. Per Nov./Dec. is 21/6 en Dec./Jan. 22/6 gedaan.

De chilisalpeter vrachtenmarkt bleef levenloos; 1500 tons werden geboekt naar 2 havens Duinkerken/Hamburg range per 1/30 Sept. tegen 14/6, terwijl volle ladingen alleen aan de markt zijn naar Alexandrië tegen 27/6 per October.

De Oostelijke markten bleven over het algemeen vast en het verwachte tekort aan tonnage voor de latere maanden heeft de vrachten op een iets hooger peil gebracht. Wladivostok was levendig en boekte groote partijen. Per Nov./Dec./Jan. werd 31/3 gedaan naar Rotterdam en/of Hamburg, 31/3 Hull, 32/6 Esbjerg, terwijl per Januari 32/6 is betaald naar Antwerpen/Rotterdam/Hamburg, optie Scandinavië 33/9 of Hull 35/-.

Van Java bleef de vraag beperkt tot Oostelijke bestemmingen en naar Japan werd per September 43 en 44 sen per picol betaald en naar Bombay 12/9 per Sept. Van Australië was wederom een vaste vraag en van Zuid-Australië en Victoria werd bevracht per Dec. en Jan. tegen 43/6 tot 43/9, naar gelang van grootte. Van West-Australië werd voor die positie incl. Februari 40/- tot 40/6 gedaan. De kolenmarkt van Zuid-Afrika was levendig en naar Aden werd 13/- per Sept. betaald, naar Colombo 12/6 tot 12/9, Bombay 13/-.

Van de Zwarte Zee werden de afgelopen week tamelijk veel bevrachtingen gedaan, doch over het geheel zijn de vrachten onveranderd gebleven. Naar het Continent werd 13/6 betaald met volle opties, echter zonder Denemarken. De Donau bleef kalm; er is een flink aantal ladingen aan de markt, doch de bevrachters zijn niet bereid de hogere vrachten, die door de reeders worden gevraagd, te betalen.

Van de Middellandsche Zee zijn de ertsvrachten gestegen: Hornillo Bay/Rotterdam betaalde 5/9, Bona/Rotterdam 4/6, Melilla/Calais of Duinkerken 6/-, Piraeus/Rotterdam 5/-. Ook de fosfaat bevrachters konden met moeite tonnage krijgen. Een groote boot werd bevracht van Bona naar Dublin tegen 10/- en een handige boot van Tunis naar Ipswich dock tegen 11/7 1/2. De Golf van Biscaye vertoonde eenige stijging; er werd 5/- betaald voor een 4000 tonner van Bilbao naar Rotterdam.

De kolenmarkt van Amerika verschaftte bijna uitsluitend vraag voor vroege posities en als gevolg werden deze week slechts 45 booten naar U.K. bevracht. De vrachten bleven echter practisch gesproken onveranderd.

RIJNVAART.

Week van 22 t/m. 28 Augustus 1926.

De algemeene toestand in Rotterdam onderging geen wijziging.

De aanvoeren van erts bleven beneden het middelmattige, de verscheppingen van kolen zeer druk.

De beschikbare scheepsruimte nam eenigszins toe, doordat de vraag naar schepen in de Ruhrhavens verminderde. Dientengevolge was in Rotterdam de stemming flauwer.

De ertsvrachten bedroegen gemiddeld 70 cts. met 1/4 en 80 cts. met 1/2 lostijd. Vracht voor ruwe producten naar Mannheim f 1,80 a f 2,— per last.

Het sleeploon varieerde tusschen 30 en 25 cts. tarief.

De waterstand was vallend, zoodat naar den Bovenrijn eenige omzichtigheid betr. afladen geboden was.

In de Ruhrhavens werden de verscheppingen minder, terwijl scheepsruimte overvloedig beschikbaar bleef. Hierdoor viel de vracht voor exportkolen van Mk. 2,— per ton, tot Mk. 1,60 per ton met vrij sleepen.